

‘40 Doelgerichte Dagen’

De effecten van het project op Nederlandse kerken

J.G. Berkhof

J.W. Tijssen

Eindscriptie aangeboden aan de examencommissie van de Evangelische Theologische Hogeschool te Ede ter verkrijging van de bachelorgraad van de opleiding Godsdienst-Pastoraal Werk

Afstudeerrichting:

J.G. Berkhof: Predikant

J.W. Tijssen: Jeugdwerker/Pastoraal werker

Scriptiebegeleider: dr. H.A. Bakker

Januari 2008

Samenvatting

De afgelopen jaren is er veel gezegd en geschreven over het gemeenteopbouwproject '40 Doelgerichte Dagen'. Veel kerken en gemeenten met verschillende achtergronden hebben het project toegepast met verschillende resultaten. Maar welke effecten heeft het project nu daadwerkelijk op Nederlandse gemeenten gehad? En welke verschillen zijn er waarneembaar tussen verschillende denominaties? En is het van invloed wanneer het project is toegepast?

We willen in deze scriptie dan ook antwoord geven op de volgende vraag:

Welke effecten heeft het project '40 Doelgerichte Dagen' op Nederlandse gemeenten gehad?

Deze scriptie bevat een onderzoek naar 30 kerken en gemeenten die het project hebben toegepast. We hebben de kwantitatieve en kwalitatieve effecten van het project op Nederlandse kerken en gemeenten in kaart gebracht. Daarbij hebben we in het bijzonder gekeken naar de verschillen in effecten tussen de deelnemende denominaties en de verschillen in effecten tussen de kerken en gemeenten die het project in verschillende jaren hebben toegepast.

Inhoudsopgave:

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Aanpak	6
1.4 Begrippenkader	6
2. De ‘40 Doelgerichte Dagen’ - een oriëntatie	8
2.1 Rick Warren en Saddleback Church	8
2.2 Het boek <i>Doelgericht Leven</i>	11
2.2.1 Opbouw van het boek	11
2.2.2 De vijf doelen	12
2.3 Reacties	14
2.3.1 Positieve reacties	14
2.3.2 Punten van kritiek	15
2.4 Tenslotte	16
3. Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - in alle gemeenten	17
3.1 Uitslagen	17
3.1.1 Deelnemende denominaties	17
3.1.2 Redenen om het project toe te passen	18
3.1.3 Effecten op het gebied van de vijf doelen	20
3.1.4 Bezoekersaantal	20
3.1.5 Ledenaantal	21
3.1.6 Deelnemers huiskringen	22
3.1.7 Samenkomsten en organisatie	22
3.1.8 Aanpassen	22
3.1.9 Tradities	23
3.2 Overige effecten	23
3.3 Conclusies	24
4. Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen denominaties	30
4.1 Uitslagen	30

4.1.1 Vijf doelen	31
4.1.2 Bezoekersaantallen	33
4.1.3 Ledenaantallen	33
4.1.4 Deelnemers huiskringen	34
4.1.5 Organisatie	34
4.1.6 Samenkomsten	34
4.1.7 Aanpassen	35
4.1.8 Tradities	35
4.2 Conclusies	36
5. Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen jaar van toepassen	40
5.1 Uitslagen	40
5.1.1 Vijf doelen	41
5.1.2 Bezoekersaantal	42
5.1.3 Ledenaantal	43
5.1.4 Deelnemers huiskringen	43
5.1.5 Organisatie en samenkomsten	43
5.2 Conclusies	45
6. Slotconclusie	49
6.1 Inleiding	49
6.2 Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - in alle gemeenten	49
6.3 Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen denominaties	51
6.4 Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen jaar van toepassen	51
6.5 Samenvatting	52
6.6 Aanbevelingen	53
Procesverslag	55
Lijst van geraadpleegde literatuur	58
Appendix A - Onderzoeksplan	60
Appendix B - Enquête	62
Appendix C - Resultaten enquête	65

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het najaar van 2004 en in het voorjaar van 2005 werd in onze beider gemeenten het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ toegepast. We zagen allebei verschillende resultaten in onze gemeente. De één zag meer positieve uitwerkingen, de ander was minder enthousiast.

Toen wij met elkaar in gesprek gingen, bleek dat we allebei geïnteresseerd waren naar de uitwerkingen van het project in de Nederlandse kerken en gemeenten. Waarom zorgde het project in sommige gemeenten voor een ware ervaring, terwijl het in andere gemeenten weinig effect leek te hebben? En had het ‘slagen of falen’ van het project dan te maken met de kerkelijke achtergrond en/of met de manier van toepassen van het project? Deze vragen waren voor ons aanleiding om dit onderwerp in onze eindschrift, in het kader van het afstuderen aan de Evangelische Theologische Hogeschool te Ede, te behandelen. Daarbij willen we niet ingaan op de inhoudelijk, theologische discussie rondom de ‘40 Doelgerichte Dagen’, maar op de concrete effecten van het project binnen Nederlandse kerken en gemeenten. Er is in de afgelopen drie jaar immers al genoeg gezegd en geschreven over de inhoud van en de theologie achter de ‘40 Doelgerichte Dagen’. We willen juist de effecten van het project onderzoeken, zodat we gemeenten die willen vernieuwen advies kunnen geven op het gebied van toepassing met daarbij de nadruk op de mogelijkheden en de valkuilen van het project. Daarnaast willen we aan PDNederland en aan een ieder die geïnteresseerd is in gemeenteopbouw laten zien wat het project – tot nu toe – in Nederlandse kerken en gemeenten heeft uitgewerkt.

1.2 Probleemstelling

In deze scriptie willen we in kaart brengen welke uitwerkingen het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ in verschillende denominaties heeft gehad. We richten ons daarbij in het bijzonder op de succes- en faalfactoren die een rol spelen bij het toepassen van het project in een gemeente en de invloed van de kerkelijke achtergrond op het slagen of falen van het project.

Onze probleemstelling binnen dit onderzoek is:

Welke effecten heeft het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ op Nederlandse gemeenten gehad?

1.3 Aanpak

Omdat we de uiteindelijke effecten van het project goed in kaart wilden brengen, hebben we eerst geïnventariseerd welke beloftes Rick Warren in zijn boeken *Doelgericht Leven* en *Doelgerichte Gemeente* doet aan zowel gemeenten als individuen.

Vervolgens hebben we een uitgebreide enquête opgesteld en die verstuurd naar alle gemeenten die het project volledig hebben toegepast. Daarbij hebben we onze aandacht in het bijzonder gericht op het effect van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ op de vijf doelen die in de boeken van Rick Warren naar voren komen. Verder hebben we in onze enquête aandacht besteed aan de kwantitatieve effecten, namelijk het effect op het bezoekersaantal, het ledenaantal en het aantal deelnemers aan de huiskringen.

Daarnaast hebben we in de enquête stilgestaan bij de vraag in hoeverre de toon/sfeer van het project bij de gemeente aansloot en hoe de gemeente het project heeft toegepast.

We hebben dertig ingevulde enquêtes teruggekregen. De uitslagen van deze enquêtes hebben we verwerkt. Daarbij hebben we de uitslagen op drie verschillende manieren bekeken. We hebben gekeken naar de effecten van het project op het totaal aantal gemeenten, naar de verschillen in de effecten tussen de denominaties en naar de verschillen in de effecten tussen de gemeenten die het project in 2004, 2005 of 2006 hebben toegepast.

Aan de hand van deze drie categorieën hebben we onze scriptie opgebouwd. Elk hoofdstuk toont eerst de resultaten van de enquête en vervolgens enkele conclusies die we hebben getrokken aan de hand van deze resultaten.

Het laatste hoofdstuk geeft onze slotconclusie weer. Ook geven we in dit hoofdstuk verschillende aanbevelingen aan Nederlandse gemeenten die willen vernieuwen en aan PDNederland.

NB: We brengen de uitslagen van de enquête hier in kaart, maar we sluiten andere factoren die van invloed kunnen zijn geweest op de uitslagen niet uit. We hebben geprobeerd het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te maken door de vraag te stellen of gemeenten voor het project ook al groeiden. Die factor nemen we ook mee in het verwerken van de gegevens.

1.4 Begrippenkader

- **PDNederland:** Purpose Driven Nederland bestaat uit een kleine groep mensen, die een aantal jaren geleden in aanraking kwamen met het gedachtegoed van Rick Warren. Ze bezochten diverse conferenties in Saddleback Church en namen het gedachtegoed mee naar de Nederlandse kerken en gemeenten. PDNederland maakt deel uit van een

internationale beweging van meer dan 110.000 gemeenten in 160 landen die de vijf doelen van Rick Warren gebruiken als uitgangspunt voor hun gemeenteopbouwwerk. De Stichting PDNederland wordt niet ondersteund vanuit Amerika, maar is financieel afhankelijk van giften en de marge van de verkoop van materialen.

- **‘40 Doelgerichte Dagen’:** Een gemeenteopbouwproject dat bestaat uit drie onderdelen, namelijk de wekelijkse huiskringen, de aangepaste zondagse samenkomsten en het boek *Doelgericht Leven*. Tijdens het project bezint een gemeente zich in veertig dagen intensief op vijf thema’s: Aanbidding, Gemeenschap, Discipelschap, Bediening en Evangelisatie. Het project is inmiddels door meer dan 150 gemeenten in Nederland toegepast.¹
- **Evangelische Gemeenten:** Het begrip omvat Evangelische Gemeenten, CAMA-gemeenten, een Rafaël Gemeente en de Vergadering van Gelovigen.
- **Baptistengemeenten:** Het begrip omvat Baptistengemeenten en Vrije Baptistengemeenten.
- **Traditionele kerken:** Het begrip omvat PKN-kerken, een Gereformeerde Kerk en een Christelijk Gereformeerde Kerk.
- **Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten:** Het begrip omvat Pinkstergemeenten en een Volle Evangelie Gemeente.
- **Vijf doelen:** Hiermee bedoelen we de doelen die volgens Rick Warren in elke gemeente met elkaar in evenwicht moeten zijn en een samenhangend geheel moeten vormen. Deze vijf doelen bestaan uit:
  - Aanbidding, God wil dat ik zijn naam groot maak.
  - Evangelisatie, God wil dat ik zijn boodschap van liefde bekend maak.
  - Gemeenschap, God wil dat ik deel uit maak van zijn gezin.
  - Discipelschap, God wil dat ik zijn karakter weerspiegel.
  - Bediening, God wil dat ik uit zijn genade anderen dien.

Jaap Berkhof,
Hanneke Tijssen,
Ede, januari 2008

---

¹ PDNederland (2007), *Wat zijn 40 Doelgerichte Dagen?*, www.doelgericht.net/?page_id=70

2. De ‘40 Doelgerichte Dagen’ - een oriëntatie

In ons onderzoek stellen we de vraag welke effecten het project ‘40 Doelgericht Dagen’ op Nederlandse gemeenten heeft gehad. Voordat we deze vraag willen beantwoorden, willen we de achtergrond van het project belichten. Daarbij zullen we eerst ingaan op de persoon Rick Warren en de ontstaansgeschiedenis van het project. Vervolgens gaan we in op de inhoud van het project en het daaraan gekoppelde boek *Doelgericht Leven*. Daarnaast komt in dit hoofdstuk naar voren wat je, volgens Rick Warren, als individu en als gemeente met het project kunt bereiken. Omdat we de effecten van het project in Nederland onderzoeken, zullen we tenslotte stilstaan bij de discussie die in Nederland werd gevoerd rondom dit project. Dit doen we door enkele positieve en negatieve reacties te citeren.

Dit hoofdstuk is essentieel om het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ en daarmee ons onderzoek te kunnen begrijpen. Het hoofdstuk geeft namelijk niet alleen een impressie van de inhoud en de context van het project, maar het geeft ook een impressie van de context waarin het project in Nederland werd toegepast, te weten de commotie die in christelijk Nederland omtrent het project ontstond.

2.1 Rick Warren en Saddleback Church

Rick Warren, geboren in 1954 te San Jose, California, behaalde zijn Bachelor of Arts aan de California Baptist University. Vervolgens behaalde hij zijn Masters of Divinity aan het Southwestern Baptist Seminary in 1979.² Hij studeerde verder aan het Fuller Theological Seminary en behaalde daar zijn Doctorate of Ministry. Ook heeft hij verscheidene eredoctoraten behaald.

Al op jonge leeftijd was hij actief als evangelist en voelde zich door God geroepen tot een bediening in het christelijk werk. In 1973 werd voor hem duidelijk dat God hem riep om voorganger te worden en een gemeente te stichten. Aan het einde van zijn studie aan het Southwestern Baptist Seminary ervoer Warren dat God van hem vroeg om te ontdekken welke principes er schuil gaan achter een gezonde en groeiende gemeente. Zo kwam hij er achter dat het leiderschap van invloed is op de groei van de gemeente. Volgens Warren kan een gemeente niet groeien als er om de zoveel jaar van voorganger wordt gewisseld.³

---

² Horjus, Y., ‘Surfen op de golven van de Heilige Geest’, *Soteria* 20/3 (2003) p.28.

³ R. Warren, *Doelgerichte Gemeente* (Vaassen: Medema, 2003) p.28.

Vanuit deze optiek besloot hij om zijn leven lang bij één en dezelfde gemeente te blijven om daar Gods werk te doen. Na veel onderzoek naar bevolkingsaantallen en andere demografische gegevens in vier specifieke gebieden in de Verenigde Staten, besloot hij om samen met zijn hoogzwangere vrouw naar Saddleback Valley in Orange County, Californië, te verhuizen. Dat was namelijk één van de snelst groeiende regio's van de Verenigde Staten. Nieuwe buurten, zo redeneerde hij, betekenen nieuwe gemeenten. Daarnaast voelde hij zich persoonlijk door God aangesproken om op die plek een gemeente te stichten. In 1979 vestigden Warren en zijn vrouw zich in de desbetreffende regio.

Warren richtte zich in deze periode in de eerste plaats op de niet-gelovigen in deze streek. Ook de mensen die, om welke reden dan ook, niet naar een bestaande gemeente gingen, hoorden bij de doelgroep.

In deze eerste periode ging Warren in gesprek met zijn doelgroep: waarom gingen ze niet naar een gemeente en hoe kon daar verandering in komen?

De weken voor de Paasdienst groeide de bijbelstudiegroep naar vijftien personen. Ze bespraken iedere week de uitkomsten van het buurtonderzoek. Na een week of acht waren ze te weten gekomen wat niet-kerkelijken ervan weerhield om naar een gemeente te gaan. Ze voegden het samen in een document. Dat document werd een blauwdruk voor hun evangelisatiestrategie.

Warren schreef een open brief aan de niet-kerkelijken in de omgeving. Deze brief was gebaseerd op de resultaten van het onderzoek. Warren verwachtte dat deze manier de snelste manier was om bekendheid te geven aan zijn gemeente. Op Paaszondag 1980 was de eerste zondagse eredienst een feit. In deze dienst werd ook aandacht geschonken aan de visie van de Saddleback Church, zoals de gemeente later zou gaan heten: Discipelen van Jezus Christus voortbrengen.⁴

Hieronder vindt u de visie van Saddleback Church die in deze beginperiode werd ontwikkeld:

De visie van Saddleback

Het is de droom dat onze gemeente een plek wordt waar lijdende, depressieve, gefrustreerde en verwarde mensen liefde, aanvaarding, hulp, vergeving, advies en bemoediging kunnen vinden.

Het is de droom dat de Blijde Boodschap van Jezus Christus wordt gedeeld met de honderdduizenden inwoners van Orange County.

---

⁴ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.42.

Het is de droom dat er twintigduizend leden in de gemeenschap van onze gemeenteg gezin worden verwelkomd – leden die elkaar liefhebben, met elkaar leren, samen lachen en in harmonie met elkaar leven.

Het is de droom dat mensen tot een geestelijke volwassenheid worden gebracht, door middel van bijbelstudie, huiskringen, seminars, retraites en een bijbelschool voor onze leden.

Het is de droom dat alle gelovigen worden toegerust voor een waardevolle bediening, doordat ze worden geholpen de gaven en talenten te ontdekken die God hun heeft gegeven.

Het is de droom dat er over de hele wereld honderden fulltime-zendelingen en gemeentewerkers worden uitgezonden, en dat alle leden toegerust worden voor een persoonlijke levensmissie in de wereld.

Het is de droom dat duizenden van onze leden voor korte zendingsprojecten naar alle continenten van de wereld worden uitgezonden.

Het is de droom dat elk jaar minimaal één dochtergemeente wordt gesticht.

Het is de droom dat de gemeente de beschikking krijgt over minimaal 125 vierkante meter grond, waarop een kerk voor Zuid-Orange County wordt gebouwd met een regionale functie. Het kerkgebouw beschikt over schitterende (maar toch eenvoudige) faciliteiten, waaronder een kerkzaal waarin duizenden mensen terecht kunnen, een ruimte voor pastoraal gesprek en gebed, zalen waar bijbelonderwijs kan worden gegeven, en waar gemeenteleden voor hun taken toegerust worden, en een ruimte waar men rustig zitten kan om iets te gebruiken. Dit alles zal ten doel hebben om de gehele mens te dienen (geestelijk, emotioneel, fysiek en sociaal), en het geheel zal worden omgeven door een vredig, inspirerend groen.⁵

Na de eerste dienst groeide de gemeente snel. Om het steeds maar toenemende aantal bezoekers te kunnen huisvesten moest de kerk, volgens Warren, in de eerste vijftien jaar van haar bestaan, gebruik maken van 79 verschillende gebouwen.⁶ Tijdens de eerste vijftien jaar van het bestaan van Saddleback Church, hebben meer dan 7000 mensen hun leven aan Christus gegeven als gevolg van evangelisatie-inspanning. Warren zegt:

Om geestelijk gezond te blijven en te kunnen overleven, moeten we een werkbaar plan ontwikkelen waarmee mensen die zoekende zijn worden omgevormd tot volgelingen van Jezus, waarmee consumptief ingestelde mensen worden omgevormd tot actieve medewerkers, en waarmee een publiek wordt omgevormd tot een leger.⁷

Inmiddels is Saddleback Church een van de grootste gemeenten in de Verenigde Staten. Gemiddeld bezoeken 20.000 bezoekers per weekeinde de diensten en in totaal voelen 80.000 mensen zich met Saddleback Church verbonden.

---

⁵ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.41.

⁶ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.43.

⁷ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.44.

Het is duidelijk dat de principes die in de boeken van Rick Warren naar voren komen niet zomaar uit de lucht zijn komen vallen. Rick Warren ging bij het opstarten van zijn gemeente niet over één nacht ijs. Hij bereidde zijn start in Saddleback Valley zorgvuldig voor. Ook heeft hij in de loop van de jaren door middel van ‘trail and error’ zijn gemeenteopbouwprincipes ontwikkeld en aangescherpt. Deze principes heeft hij verwerkt in zijn boeken *Doelgerichte Gemeente* en *Doelgericht Leven*.

2.2 Het boek *Doelgericht Leven*

Rick Warren heeft een aantal boeken geschreven, waaronder *De kracht om uw leven te veranderen*, *Doelgericht Samen Leven*, *Antwoorden op levensvragen*, *Doelgerichte Gemeente* en *Doelgericht Leven*⁸. Dit laatste boek is één van de wezenlijke onderdelen van de ‘40 Doelgerichte Dagen’. De deelnemers van het project worden geacht, naast het deelnemen aan de huiskringen en het bezoeken van de zondagse samenkomsten, dit boek dagelijks te lezen. Warren schreef het boek in 2002 en eind 2003 kwam het boek ook op de Nederlandse markt. Rick Warren schrijft in dit boek:

Aan het eind van deze reis zult u weten wat Gods doel met uw leven is en zult u het grotere plaatje kennen – u zult begrijpen hoe alle stukjes uit uw leven in elkaar passen. Dankzij dat perspectief zult u minder spanning ervaren, zult u gemakkelijker beslissingen nemen, zult u meer voldoening ervaren en – het belangrijkste van alles – zult u zich kunnen voorbereiden op de eeuwigheid.⁹

Het is niet de bedoeling dat de lezer het boek individueel doorneemt. Volgens Warren vindt echte geestelijke groei namelijk nooit in afzondering of individueel plaats.¹⁰

2.2.1 Opbouw van het boek

Het boek is onderverdeeld in veertig korte hoofdstukken. In die hoofdstukken behandelt Rick Warren de vijf doelen. Daarnaast wil hij door het hele boek heen een antwoord geven op de vraag: waarvoor zijn wij op aarde? De deelnemers aan het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ worden geacht om elke dag één hoofdstuk te lezen.

Elk hoofdstuk begint met een aantal bijbelteksten over het desbetreffende onderwerp. Daarna wordt het onderwerp in ongeveer zeven pagina’s eenvoudig uitgelegd. Elk hoofdstuk wordt

---

⁸ Uitgeverij Medema (2007), *Boeken van Rick Warren*, http://www.medema.nl/?groep=vaste_auteurs&subgroep=vaste_auteurs_rickwarren

⁹ R. Warren, *Doelgericht Leven* (Vaassen: Medema, 2003) p.9.

¹⁰ Warren, *Doelgericht Leven*, p.352.

afgesloten met het gedeelte ‘Nadenken over mijn doel’. Dat gedeelte bestaat uit de volgende punten:

- Een onderwerp om over na te denken: het hoofdstuk samengevat in één korte zin.
- Een vers om te onthouden: een bijbelvers dat aansluit bij het hoofdstuk. De lezer kan het bijbelvers memoriseren. Volgens Warren zou het memoriseren van de Bijbel wel eens de belangrijkste gewoonte van mensen kunnen worden als ze de kwaliteit van hun leven werkelijk willen verbeteren.
- Een vraag om over na te denken. Een aantal vragen die, volgens Rick Warren, de lezer kunnen helpen om het gelezen gedeelte persoonlijk en toepasbaar te maken.¹¹

Aan het einde van het boek kan de lezer een appendix vinden met discussievragen. Deze discussievragen kunnen behandeld worden in de huiskringen.¹²

2.2.2 De vijf doelen

In het boek komen vijf verschillende doelen naar voren. Doelen die, volgens Rick Warren, antwoord geven op de allerbelangrijkste vraag van het leven: waarvoor leef ik eigenlijk hier op aarde?

Het betreft de volgende vijf doelen:

1. Aanbidding – U bent bedoeld om God voldoening te geven.

Warren: “Het belangrijkste doel van uw leven is te leven voor zijn genoegen.”¹³

God heeft ons gemaakt, zodat Hij van ons kon genieten. De mens bestaat voor Hem: voor zijn heerlijkheid, voor zijn doel en om Hem voldoening te geven.

2. Gemeenschap – U bent geschapen om deel uit te maken van Gods gezin.

Warren: “God wil een gezin en Hij heeft u geschapen om daar deel van uit te maken.(...) De hele Bijbel is het verhaal waarin God een gezin sticht dat Hem liefheeft en eert en dat voor altijd met Hem zal regeren.”¹⁴

3. Discipelschap – U bent geschapen om op Christus te lijken.

Warren: “Vanaf het allereerste begin is het Gods plan geweest om u te maken als zijn Zoon, Jezus. (...) God heeft dit plan bij de schepping verkondigd: ‘En God zeide: Laat Ons mensen maken naar Ons beeld, als onze gelijkenis’.”¹⁵

---

¹¹ Warren, *Doelgericht Leven*, p.10.

¹² Warren, *Doelgericht Leven*, p.352.

¹³ Warren, *Doelgericht Leven*, p.64.

¹⁴ Warren, *Doelgericht Leven*, p.120.

¹⁵ Warren, *Doelgericht Leven*, p.176.

4. Bediening – U bent geschapen om God te dienen

Warren: “God heeft u gemaakt om iets met uw leven te betekenen. (...) We zijn geschapen om iets aan het leven toe te voegen ... God wil dat we iets teruggeven.”¹⁶

5. Evangelisatie – U bent gemaakt voor een missie

Warren: “God is in de wereld aan het werk, en Hij wil dat U met Hem meedoet. Deze opdracht noemen we: missie. (...) Uw bediening is uw dienstbaarheid aan gelovigen, en uw missie is uw dienstbaarheid aan niet-gelovigen. (...) Een deel van deze missie is een verantwoordelijkheid die we delen met alle andere christenen, en het andere deel is een opdracht die voor ons allemaal uniek is.”¹⁷

Warren is van mening dat deze vijf doelen in alle gemeenten aanwezig zijn, maar dat het evenwicht vaak ontbreekt. Sommige gemeenten leggen de nadruk op evangelisatie en vergeten de rest, anderen werken vooral aan gemeenschap en hebben geen oog voor de buitenstaander. Volgens Rick Warren heeft dit te maken met de natuurlijke neiging van de leiders om te benadrukken wat zij belangrijk vinden en te negeren waar ze minder enthousiast over zijn. Tenzij gemeenten een systeem en een structuur organiseren om de vijf doelen doelbewust met elkaar in evenwicht te brengen, zullen gemeenten geneigd zijn teveel nadruk te leggen op het doel dat het meest aansluit bij de gaven en passie van de voorganger. Rick Warren geeft in zijn boek aan dat het belangrijk is om de vijf doelen in gemeenten met elkaar in evenwicht te brengen en te integreren tot een samenhangend geheel. De Bijbelse fundering hiervan ontleent Rick Warren aan het Grote Gebod (Matt. 22:37-40) en de Grote Opdracht (Matt. 28:19-20). De doelen Aanbidding en Bediening corresponderen met het Grote Gebod. De doelen Evangelisatie, Gemeenschap (‘hen dopende’) en Discipelschap komen voort uit de Grote Opdracht.¹⁸

Een gemeente die het project toepast, wordt geacht om naast de intro- en afsluitende zondag de tussenliggende zondagen te wijden aan de vijf doelen. Tijdens het project komen doordeweeks de huiskringen samen. Tijdens deze bijeenkomsten, die bij één van de deelnemers thuis plaatsvindt, wordt er een dvd getoond met een introductie op het thema van die week. In Nederland werden deze introducties verzorgd door Bram Meulenberg (Evangelische Gemeente Katwijk) en Richard Klomp (Rafaël-gemeente Amersfoort). Na deze introductie is het de bedoeling dat de deelnemers het thema bespreken in hun huiskring.

---

¹⁶ Warren, *Doelgericht Leven*, p.232.

¹⁷ Warren, *Doelgericht Leven*, p.288.

¹⁸ Horjus, *Surfen op de golven van de Heilige Geest*, p.29.

2.3 Reacties

Begin 2004 ontstond er veel media-aandacht rondom de persoon Rick Warren en het project '40 Doelgerichte Dagen'. Naast de vele positieve reacties en de succesverhalen van meerdere gemeenten die het project toepasten, werden Rick Warren en het project '40 Doelgerichte Dagen' fel bekritiseerd. Niet alleen werd er aan de christelijke integriteit van Rick Warren getwijfeld, ook kwam er veel kritiek op zijn theologie en de manier waarop hij de Bijbel gebruikt.

Hieronder geven we zowel enkele positieve als kritische reacties weer.

2.3.1 Positieve reacties

Wij citeren enkele positieve reacties:

Warren heeft het dubbelgebod en het zendingsbevel uitgewerkt in een visie voor gemeenteopbouw. Als deze worden nageleefd is er sprake van een gezonde en evenwichtige gemeenteopbouw.¹⁹

Rick Warren vertelt een simpel verhaal, maar hij brengt het goed. Het is praktisch, goed doordacht en werkbaar. (citaat van dr. S. Paas)²⁰

Rick Warren bestrijdt het individualisme en de ik-gerichtheid, die het westerse christendom zo vaak kenmerken. En in de bespreking van het thema aanbidding wijst hij het zoeken naar ervaring in plaats van het zoeken naar God af. Teveel aanbidding is erop gericht jezelf beter voelen in plaats van het geven van de eer aan God.²¹

Rick Warren laat duidelijk zien dat het absoluut niet Gods bedoeling is dat we onze relatie met God enkel privé beleven. Op heldere wijze legt hij goed uit dat de gemeente de context is waarin christenen geestelijk kunnen groeien.²²

Ook veegt hij de vloer aan met de gedachte dat het de hemelse Vader vooral zou gaan om ons comfort hier op aarde. "Integendeel," zegt Warren, "het gaat om gelijkvormigheid aan Jezus."²³

---

¹⁹ De Kok, J. (2005), *Doelgericht Leven: om goed gemeente te zijn*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=63467

²⁰ Geluk, A. (2005), *Alle stukjes passen, alle doelen bereikt*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=50219

²¹ Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

²² Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

²³ Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

2.3.2 Punten van kritiek

Wij citeren enkele punten van kritiek:

Blijvende geestelijke vernieuwing krijg je niet in een programma van veertig dagen; dat kost veertig jaar. En dat gaat de fundamenten raken, de kerkelijke verdeeldheid, je hele spiritualiteit. (citaat van dr. H.A. Bakker)²⁴

Het bijzondere aan Warren is dat hij de marketingaanpak heeft gecombineerd met het toepassen van moderne managementtechnieken. (citaat van dhr. A.P. Geelhoed)²⁵

Wat dan opvalt is dat Rick Warren voortdurend bijbelteksten aanhaalt, los van het verband waarin ze staan. (...) Wie zo de Bijbel wil toepassen, gaat onherroepelijk verkeerd uitkomen.²⁶

Warrens bijbelse onderbouwing lijkt alleen nergens op. Dat is zijn grootste zwakte. Blijkbaar verkeert hij nog in het stadium dat hij denkt dat bij elke bewering een bijbeltekst moet worden gevonden. En als hij in de ene vertaling geen geschikte tekst vindt, probeert hij een andere vertaling, of een parafrase van de Bijbel. (citaat van dr. S. Paas)²⁷

Het resultaat van het gebruik van de verschillende bijbelvertalingen - en vooral parafrases - is niet positief. Betekenissen die in een parafrase naar voren komen en het onderwijs van Rick Warren vanuit de Bijbel lijken te bevestigen, doen dat zeer regelmatig in werkelijkheid helemaal niet. Soms met verontrustende gevolgen.²⁸

Het kruis speelt niet echt een rol in Warrens boodschap. En daarom ook niet Jezus' oproep aan zijn volgelingen om zijn kruis op zich te nemen en hem daarin te volgen.²⁹

Het gaat bij Warren, onder anderen, niet meer om Christus, maar om de mens, en om het goddelijke in de mens. En daar wil ik voor waarschuwen. Want een valse geest dringt de gemeenten binnen.³⁰

Net als elke valse lering, sluiten ook deze valse leringen naadloos aan bij de geest van de tijd, bij de mentaliteit van de wereld, bij het principeloze postmodernisme dat zich niet druk maakt over de waarheid. (citaat van dhr. A.P. Geelhoed)³¹

---

²⁴ Houtman, W., (2006), *Echte gemeentevernieuwing kost veertig jaar*, www.nd.nl/htm/dossier/verschuivingen_in_de_kerk/warren/artikelen/060330a.htm

²⁵ Geluk, A., (2005), *Alle stukjes passen, alle doelen bereikt*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=50219

²⁶ Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

²⁷ Geluk, A., (2005), *Alle stukjes passen, alle doelen bereikt*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=50219

²⁸ Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

²⁹ Brinke, H. ten, (2005), *Doelgericht christen zonder kruis?*, www.nd.nl/htm/dossier/verschuivingen_in_de_kerk/warren/artikelen/051125a.htm

³⁰ Kerkredactie, (2005), *New Age-denken dringt kerk binnen*, www.refdag.nl/artikel/1222740/

2.4 Tenslotte

We hebben in dit hoofdstuk een impressie gegeven van de inhoud en de context van het project. Daarnaast hebben we in dit hoofdstuk een impressie gegeven van de context waarin het project in Nederland werd toegepast. Het is van belang deze informatie mee te nemen bij het lezen van het onderzoek.

---

³¹ Geluk, A., (2005), *Alle stukjes passen, alle doelen bereikt*,
www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=50219

3. Effecten van het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ - in alle gemeenten

3.1 Uitslagen

In het vorige hoofdstuk hebben we gezien wat Rick Warren met de ‘40 Doelgerichte Dagen’ in gemeenten wil bereiken. In de komende hoofdstukken zullen we aandacht besteden aan datgene wat het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ in Nederland heeft bereikt. In totaal hebben nu meer dan 150 kerken en gemeenten in Nederland het project toegepast.

3.1.1 Deelnemende denominaties

De enquête is dertig keer ingevuld door leidinggevenden uit gemeenten verspreid door heel Nederland (zie fig. 1) met verschillende kerkelijke achtergronden (zie fig. 2).

Het betreft gemeenten uit de volgende plaatsen:

Aalsmeer	Almere
Amersfoort	Amstelveen
Boskoop	Den Haag
Den Ham	Diever
Dordrecht	Enschede
Genderen	Gendringen
Haarlem	Hengelo
Leeuwarden	Lelystad
Lemmer	Maassluis
Montfoort	Nieuwkoop
Oudorp	Sleeuwijk
Utrecht	Veenendaal
Hardinxveld-Giessendam	
Krimpen aan de IJssel	
Nieuw-Lekkerland	
Westerhaar-Vriezenveensewijk	

Fig. 1: Verspreiding deelnemende gemeenten

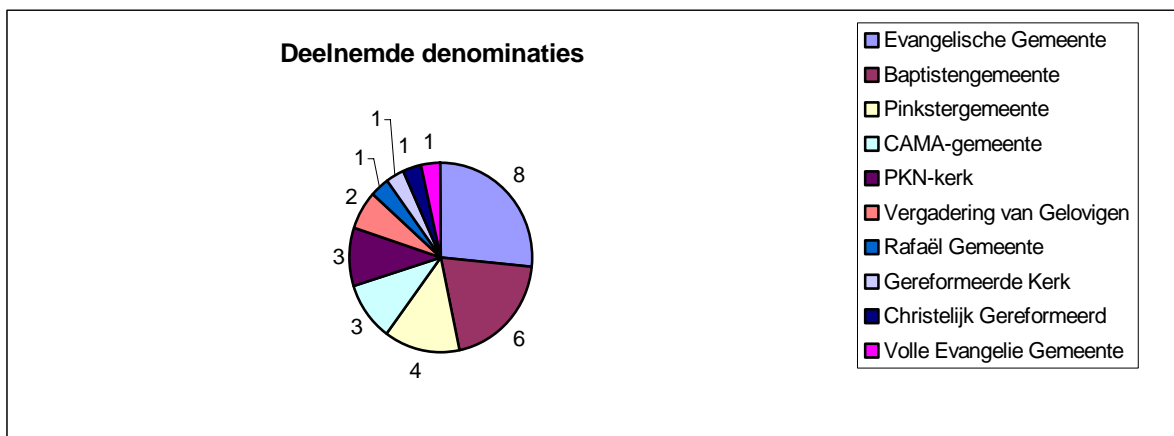

Fig. 2: Deelnemende denominaties

3.1.2 Redenen om het project toe te passen

Om te kunnen bepalen of het project '40 Doelgerichte Dagen' wel of niet is geslaagd, is het van belang om te kijken welke redenen de oudsten/kerkenraden van de deelnemende gemeenten hadden om het project toe te passen. Vervolgens kunnen we dan kijken of de doelen die de oudsten/kerkenraden hadden inderdaad zijn gehaald.

Op de vraag wat de belangrijkste redenen voor de oudsten/kerkenraad waren om het project toe te passen, springt één doel er uit: *meer discipelschap*. Vlak daarna komen de doelen *meer gemeenschap* en *meer evangelisatie*. Als bijkomende reden noemen de meeste gemeenten meer deelnemers aan de huiskringen (zie fig. 2-4).

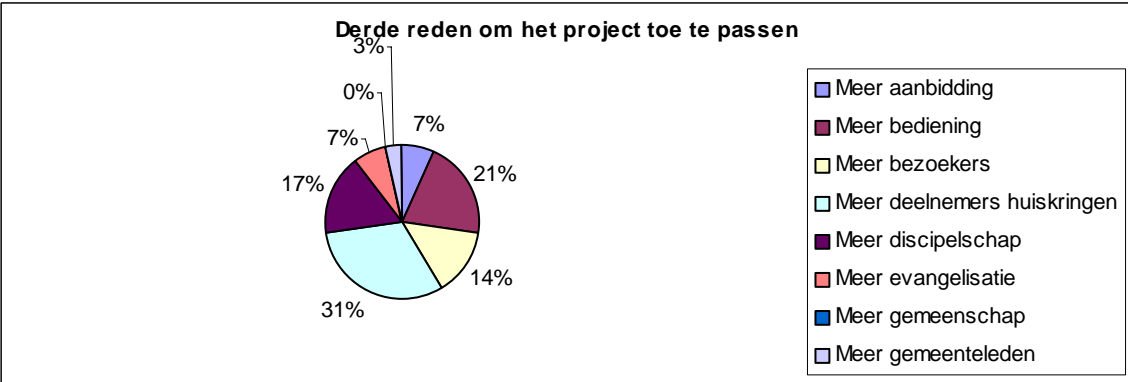
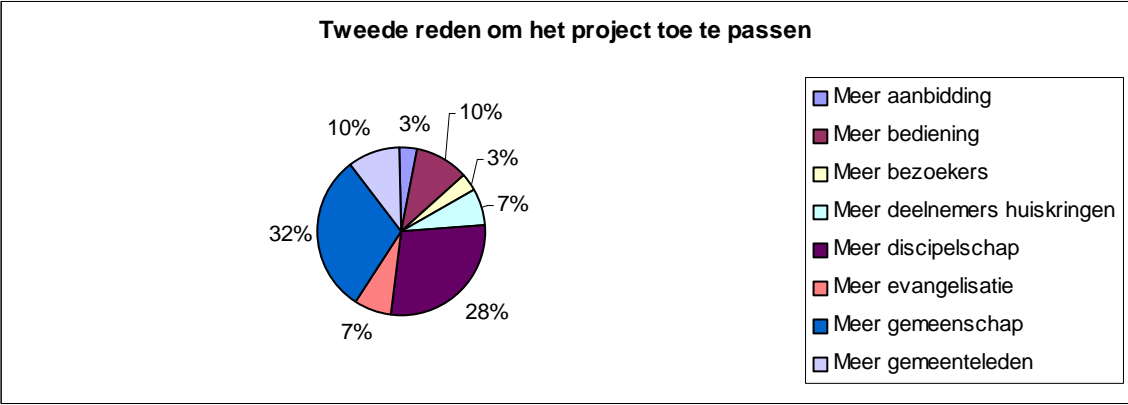
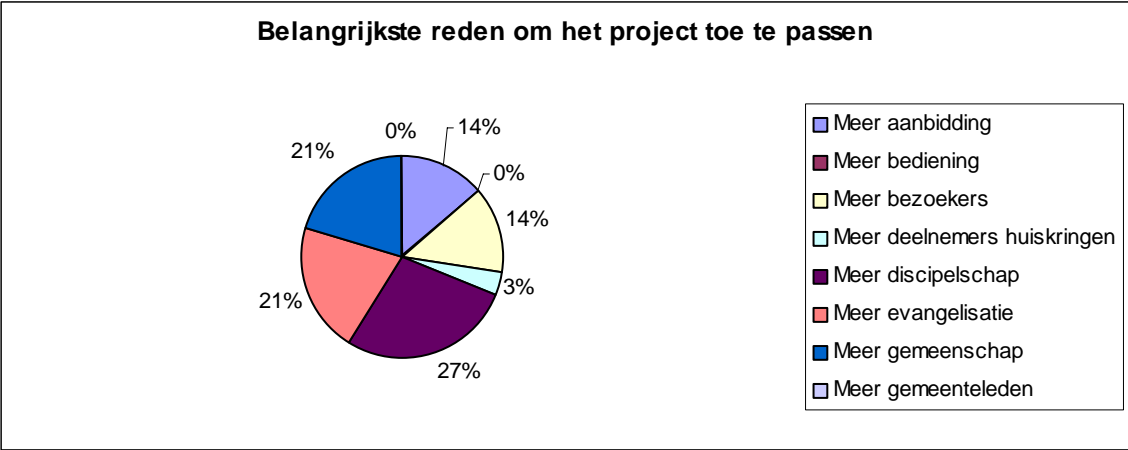

Fig. 3-5: De drie belangrijkste redenen om het project toe te passen

3.1.3 Effecten op het gebied van de vijf doelen

Een onderdeel van de enquête was om de vijf doelen – Aanbidding, Gemeenschap, Discipelschap, Bediening en Evangelisatie – een cijfer te geven tussen de 1 en de 10, waarbij 1 = zeer slecht en 10 = zeer goed. We hebben gevraagd om elk doel een cijfer te geven vóór het project, tijdens het project en nu. Het totaaloverzicht van deze gemiddelde cijfers geeft een goede indicatie van datgene wat er is veranderd op het gebied van deze vijf doelen. Bijvoorbeeld: het doel Aanbidding kreeg vóór het project een 6,3, tijdens het project een 7,2 en het krijgt nu een 7,1. Dat is dus een stijging van 0,8 ten opzichte van de beginsituatie.

	Vóór het project	Tijdens het project	Nu	Vershil
Aanbidding	6,3	7,2	7,1	+0,8
Gemeenschap	6,5	7,9	7,6	+1,1
Discipelschap	5,9	6,8	6,8	+0,9
Bediening	6,2	7,3	7	+0,8
Evangelisatie	5,5	6,9	6,3	+0,8
Gemiddeld	6,1	7,2	7,0	+0,9

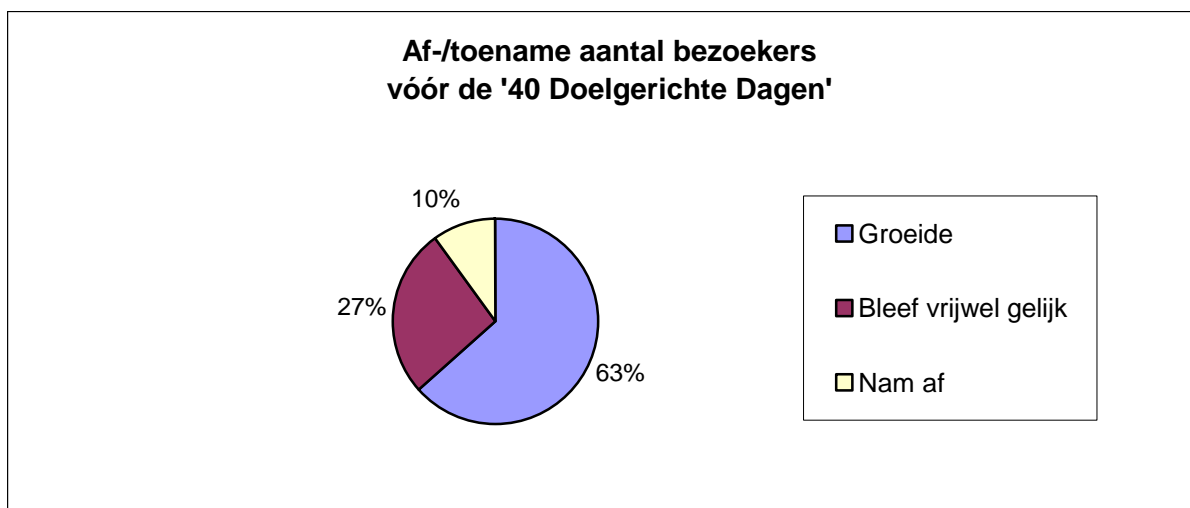
Fig. 6: Overzicht cijfers vijf doelen

3.1.4 Bezoekersaantal

Als we kijken naar het bezoekersaantal van de diensten bij alle gemeenten zien we dat dit aantal is gegroeid met 2%. Bij de gemeente waar het bezoekersaantal het meest is gegroeid, steeg het bezoekersaantal met 133%. Bij de gemeente waar het bezoekersaantal het meest is gedaald, daalde het bezoekersaantal met 17%.

Tijdens het project groeide het bezoekersaantal van alle gemeenten gemiddeld met 28%.

Daarnaast hebben we de gemeenten gevraagd of ze voor het project ook al groeiden qua bezoekersaantal (zie fig. 7).

Fig. 7: Af-/toename aantal bezoekers vóór de '40 Doelgerichte Dagen'

Vervolgens hebben we hen gevraagd welke invloed het project op het bezoekersaantal heeft gehad. Bij de gemeenten die al groeiden in bezoekersaantal voordat het project werd toegepast, is het bezoekersaantal over het geheel genomen met gemiddeld 15% gegroeid. Tijdens het project steeg het bezoekersaantal bij deze gemeenten met 20%.

Bij de gemeenten waarbij het bezoekersaantal vrijwel gelijk bleef voordat het project werd toegepast, groeide het bezoekersaantal over het geheel genomen met gemiddeld 10%. Tijdens het project steeg het bezoekersaantal bij deze gemeenten met 42%.

Bij de gemeenten waar het bezoekersaantal voor het project afnam, is de situatie hetzelfde gebleven. Daar daalt het bezoekersaantal nog steeds, nu met 3%. Opmerkelijk, want tijdens het project steeg het bezoekersaantal met 29%.

3.1.5 Ledenaantal

Naast de bezoekersaantallen hebben we in onze enquête ook geïnformeerd naar de ledenaantallen voor en tijdens het project en het ledenaantal nu. We zien dat het totaal aantal gemeenten over het geheel genomen gemiddeld 17% meer gemeenteleden heeft, vergeleken met de situatie voor het project. Bij gemeenten waarbij het bezoekersaantal al groeide voor het project, is het ledenaantal gegroeid met 33%. Bij gemeenten die voor het project gelijk bleven in bezoekersaantal, is het ledenaantal gegroeid met 2%. Bij de gemeenten waarbij het bezoekersaantal kleiner werd, bleef het ledenaantal na het project gelijk.

3.1.6 Deelnemers huiskringen

We hebben ook gevraagd naar het aantal deelnemers aan de huiskringen vóór het project, tijdens het project en het aantal deelnemers aan de huiskringen nu. Tijdens het project is het aantal deelnemers gemiddeld 128% groter dan voor het project.

Als we het aantal deelnemers aan de huiskringen nú vergelijken met het aantal voor het project, zien we een groei van gemiddeld 68%.

3.1.7 Samenkomsten en organisatie

Op de stelling “Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze zondagse samenkomsten meer inspirerend wat betreft de inhoud, vormgeving en sfeer” reageren de gemeenten met een gemiddelde van 3,3 waarbij 1 is totaal mee oneens en 5 is helemaal mee eens.

Op de stelling: “Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze kerkelijke activiteiten beter georganiseerd. Er wordt beter nagedacht over de invulling en uitvoering van de activiteiten” reageren de gemeenten gemiddeld met een 3,5.

3.1.8 Aanpassen

Om een goed beeld te krijgen van de succes- en faalfactoren van het project, is het belangrijk om te kijken of de gemeenten het door PDNederland aangereikte materiaal wel of niet hebben aangepast.

79% van de gemeenten geeft aan dat ze het materiaal hebben aangepast.³²

De drie belangrijkste redenen om het materiaal aan te passen waren:

Praktische overwegingen (34%)

Inhoudelijke/theologische overwegingen (30%)

Aansluiten bij de plaatselijke context (21%)

We zien bij 18% van de gemeenten die het materiaal hebben aangepast dat de toon/sfeer van het project prima aansloot. Bij 72% van deze gemeenten sloot de toon/sfeer van het project, op wat kleine punten na, aan bij de beleving. De laatste 10% van de gemeenten die het materiaal hebben aangepast vindt dat de toon/sfeer van het project beperkt aansloot.

---

³² Materiaal aangepast = Weggelaten, aangevuld of deels herschreven.

We zien bij 20% van de gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast dat de toon/sfeer van het project prima aansloot. Bij 60% van deze gemeenten sloot de toon/sfeer van het project, op wat kleine punten na, aan bij de beleving. De laatste 20% van de gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast vindt dat de toon/sfeer van het project beperkt aansloot.

3.1.9 Tradities

Een andere vraag die we aan de gemeenten hebben gesteld is in hoeverre er plaats was voor de (liturgische) tradities van de desbetreffende gemeente binnen het project. Op die vraag geeft 67% het antwoord dat er voldoende ruimte was voor de (liturgische) tradities van de gemeente. 30% geeft aan dat ze hun (liturgische) tradities enigszins hebben moeten aanpassen. 3% van de gemeenten geeft aan het dat ze het project enigszins hebben moeten aanpassen.

3.2 Overige effecten

Naast de effecten die wij in kaart wilden brengen door middel van de enquête hebben we gemeenten de gelegenheid gegeven om zelf effecten te benoemen die het project bij hen teweeg heeft gebracht. Omdat de gemeenten deze punten zelf benoemen, zijn de resultaten niet representatief te noemen.

- Verschillende gemeenten geven aan dat gemeenteleden de gemeente hebben verlaten in verband met het toepassen van het project.
- Een aantal gemeenten geeft aan dat het project een impuls heeft gegeven aan het persoonlijk geloofsleven van hun gemeenteleden

3.3 Conclusies

3.3.1 Vijf doelen

De belangrijkste reden voor gemeenten om het project toe te passen is *meer discipelschap*. Kennelijk hopen de oudsten/kerkenraden dat het project de gemeenteleden zal helpen in hun groei naar Discipelschap. Dit zien we ook terug in de cijfers die de gemeenten aan de vijf doelen hebben gegeven. Het doel Discipelschap scoort vóór het project namelijk een 5,9 onder het gemiddelde van een 6,1. Opvallend is dat het doel Discipelschap tijdens het project de laagste score krijgt: er wordt een 6,8 gegeven. Ook op dit moment wordt er een 6,8 aan het doel Discipelschap gegeven. Hiermee scoort het onder het gemiddelde van een 7. Kennelijk blijft het doel Discipelschap een lastig doel. Toch is de doelstelling van de oudsten/kerkenraden gehaald om *meer discipelschap* in de gemeente te ontwikkelen. Echter, het doel scoort nog steeds onder het gemiddelde. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn, is dat het doel Discipelschap de mens zelf raakt. Het raakt zijn karakter, spiritualiteit en beleving. Is het dan wel realistisch om te stellen dat de deelnemer binnen veertig dagen wezen-lijk zal veranderen? Bovendien is groeien in Discipelschap niet iets dat van bovenaf kan worden opgelegd.

Het doel Evangelisatie blijft, net als Discipelschap achter bij de andere doelen. Ook dit doel scoort voor en tijdens het project en ook op dit moment ver onder het gemiddelde. Na het project heeft het zelfs de grootste terugval. Kennelijk vinden gemeenten het moeilijk om dit doel structureel vorm te geven. Een vraag die daarbij gesteld kan worden is of het slecht scoren van dit doel ligt aan de methode, aan de gemeente, of aan de aansluiting van de methode op de gemeente.

Kortom, de doelen Discipelschap en Evangelisatie blijven achter bij de andere doelen, ondanks de groei die het project geeft. Op dit moment zou de nadruk in de gemeenten dan ook moeten liggen op de groei in Discipelschap en Evangelisatie.

Meer aanbidding hoorde niet bij de belangrijkste redenen voor de oudsten/kerkenraden om het project toe te passen. Dit sluit aan bij het cijfer dat de oudsten/kerkenraden aan het doel hebben gegeven voor het project. Dit cijfer, een 6,3 lag boven het gemiddelde cijfer dat aan de doelen werd gegeven. Het doel Aanbidding krijgt net als de andere doelen een sterke impuls tijdens het project. Ook na het project blijft dit doel goed scoren.

Ook als we kijken naar het doel Gemeenschap zien we hoge scores. Het doel scoorde voor het project al boven het gemiddelde en het was het ook het doel dat over het geheel genomen het meest is gegroeid. Een verklaring hiervoor is de opzet van het project. Een wezenlijk onderdeel van het project is namelijk de huiskring, waarbij mensen samenkomen bij één van de deelnemers thuis om het thema van die week te bespreken. Daarnaast kan het samen toepassen van het project een samenbindende factor zijn.

Uit de resultaten van de enquête kunnen we opmaken dat het doel Gemeenschap de grootste groei doormaakte. Oftewel, hier ligt de kracht van het project ‘40 Doelgerichte Dagen’.

Het doel Bediening is gegroeid met 0,8 en scoort zowel voor als tijdens het project, en ook nu rond het gemiddelde. Het doel groeit dus goed mee met de andere doelen. Kennelijk heeft het project een positieve invloed op de dienstbaarheid van de gemeenteleden.

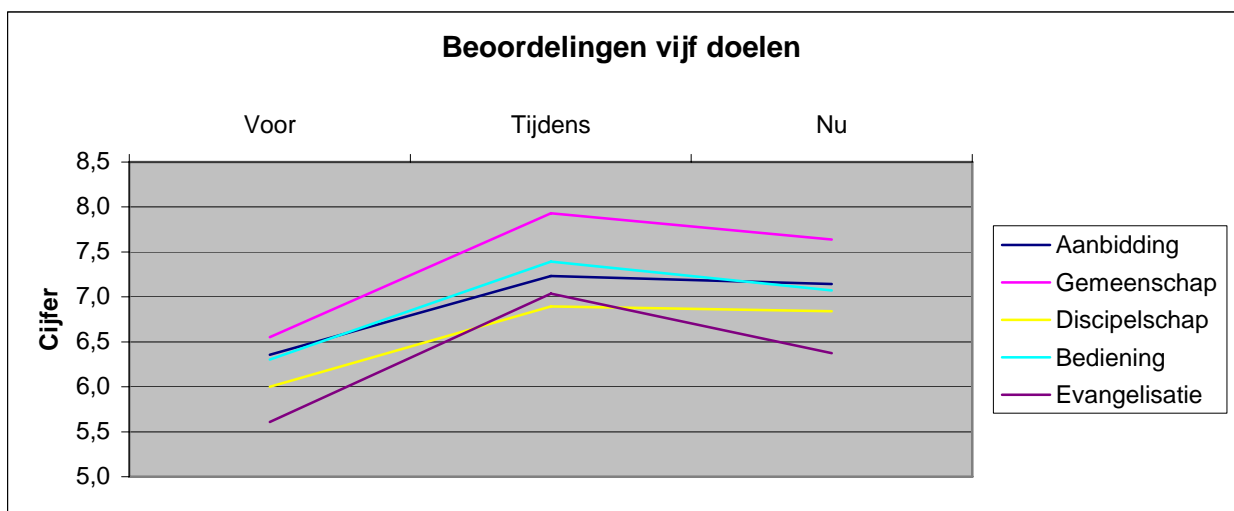

Fig. 8: Beoordelingen vijf doelen voor en tijdens het project en nu

Tenslotte: Alle doelen krijgen een grote impuls tijdens het project. Ook al zijn de cijfers na het project vaak lang niet zo hoog als tijdens het project, er is toch een grote stap voorwaarts gemaakt vergeleken met de situatie vóór het project. Wat dat betreft heeft het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ veel betekend voor de Nederlandse gemeenten.

Toch kunnen we uit de resultaten opmaken dat het project niet alle doelen met elkaar in evenwicht kan brengen. Dit terwijl Rick Warren er in zijn boeken voor pleit om de vijf doelen met elkaar in evenwicht te brengen en te integreren tot een samenhangend geheel.

De doelen Evangelisatie en Discipelschap blijven achter bij de andere doelen. Kennelijk kan het project geen verandering brengen in het disbalans, waar Rick Warren het bijvoorbeeld in zijn boek *Doelgericht Leven* over heeft:

Sommige gemeenten leggen heel veel accent op evangelisatie en vergeten de rest, anderen werken vooral aan gemeenschap en hebben geen oog voor de buitenstaander. Alleen als de vijf doelen in evenwicht zijn, kun je als gemeente je doel bereiken.³³

Als gemeenten de doelen in evenwicht willen brengen, moeten ze zich dus in de eerste plaats gaan richten op de doelen Discipelschap en Evangelisatie.

3.3.2 Bezoekersaantallen

Het bezoekersaantal van de gemeenten die het project hebben toegepast groeide met 2%. PDNederland geeft aan dat er 10% permanente groei overblijft. Dit percentage is dus hoger dan het percentage dat in ons onderzoek naar voren kwam. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat wij in ons onderzoek ons hebben gericht op de lange termijn. Wij hebben ook gemeenten onderzocht die het project drie jaar geleden hebben toegepast. Dit in tegenstelling tot PDNederland die twee vragenlijsten ter evaluatie stuurt, één direct na het project en één ongeveer drie tot zes maanden na afloop. Kennelijk ebt het effect op het bezoekersaantal na verloop van (langere) tijd toch weer weg.

Tijdens het project groeide het bezoekersaantal van alle gemeenten gemiddeld met 28%. PDNederland geeft aan dat de gemiddelde groei tijdens het project 23% bedraagt. Dit percentage ligt dus onder het percentage dat in ons onderzoek naar voren kwam.

In het effect op het bezoekersaantal is een duidelijk onderscheid aan te brengen, tussen de gemeenten waarbij het bezoekersaantal voor het project al groeide, de gemeenten waarbij het bezoekersaantal voor het project gelijk bleef en de gemeenten waarbij het bezoekersaantal voor het project afnam.

Bij de gemeenten die al groeiden (63% van de gemeenten) is het bezoekersaantal gestegen met 15%. Tijdens het project steeg het bezoekersaantal bij deze gemeenten met 20%.

Bij de gemeenten waar het bezoekersaantal voor het project vrijwel gelijk bleef, groeide het bezoekersaantal met 10%. Tijdens het project steeg het bezoekersaantal bij deze gemeenten met 42%.

---

³³ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.78

Bij de gemeenten waar het bezoekersaantal voor het project afnam, is deze trend niet doorbroken. Ook al kwamen er tijdens het project 29% meer bezoekers in de zondagse diensten. Over het geheel genomen is het bezoekersaantal van deze gemeenten gedaald met 3%.

Het is interessant om de percentages van de bezoekersaantallen tijdens het project met elkaar te vergelijken. Bij de gemeenten die voor het project groeiden in bezoekersaantal, steeg het bezoekersaantal tijdens het project het minst hard. De gemeente die qua bezoekersaantal gelijk blijven, zagen de grootste groei tijdens het project. Zelfs bij de gemeenten die voor het project afnamen in bezoekersaantal, zagen tijdens het project een grotere groei in het bezoekersaantal, dan de gemeenten die voor het project groeiden.

Het is opvallend dat de gemeenten die voor het project afnamen in bezoekersaantal, deze trend niet hebben kunnen doorbreken, ook al kwamen er tijdens het project 29% meer bezoekers dan voor het project.

3.3.3 Ledenaantallen

Wat we zien op het gebied van de ledenaantallen sluit niet aan bij datgene wat we zagen bij de bezoekersaantallen. Was bij de bezoekersaantallen het effect het grootst bij de gemeenten die voor het project gelijk bleven qua bezoekersaantal, het effect op het ledenaantal is het grootst bij de gemeenten die voor het project groeiden qua bezoekersaantallen. Daar groeide het ledenaantal namelijk met 33%. Bij de gemeenten die qua bezoekersaantal voor het project gelijk bleven, groeide het aantal leden met 2%. Bij de gemeenten waar de bezoekersaantallen voor het project afnamen, bleef het ledenaantal nagenoeg gelijk.

3.3.4 Aantal deelnemers huiskringen

Het project '40 Doelgerichte Dagen' geeft een enorme impuls aan het aantal deelnemers van de huiskringen. Over het geheel genomen groeit het aantal deelnemers aan de huiskringen met 68%. Dit heeft waarschijnlijk veel te maken met de opzet van het project zelf: tijdens het project komen alle deelnemers bij elkaar in huiskringen. Tijdens het project zien we dan ook groei van 128%. Kennelijk blijven veel mensen ook na het project hier mee doorgaan. Ook zien we dat 10% van de gemeenten die geen huiskringen hadden voor het project, nu wel huiskringen hebben.

Deze grote groei van het aantal deelnemers aan de huiskringen verklaart meteen het hoge cijfer dat wordt gegeven aan het doel Gemeenschap tijdens en na het project.

3.3.5 Organisatie en samenkomsten

De respondenten zijn enthousiaster over het effect van het project op de organisatie van de kerkelijke activiteiten dan over het effect van het project op de zondagse samenkomsten. Dit vinden we opmerkelijk omdat we verwachtten dat het effect van het project eerder zichtbaar zou zijn in de zondagse samenkomsten dan op de organisatie van de kerkelijke activiteiten. Wat ons ook opviel was dat er ook deelnemende gemeenten waren die er totaal mee oneens waren dat de kerkelijke activiteiten beter worden georganiseerd sinds het project werd toegepast.

Van de gemeenten die vonden dat de samenkomsten sinds het project meer inspirerend waren, vulde 71% bij een andere vraag in dat de toon, op wat kleine punten na, grotendeels aansloot en 28% van deze gemeenten vond zelfs dat de toon prima aansloot.

Van de gemeenten die het niet met de stelling eens waren gaf 71% aan dat de toon, op wat kleine punten na, aansloot, 8% vond dat de toon prima aansloot en 21% van deze gemeenten vond dat de toon beperkt aansloot.

Oftewel, de gemeenten die vonden dat de samenkomsten meer inspirerend zijn, vonden ook dat het project qua toon/sfeer beter aansloot. De gemeenten die de samenkomsten nu niet méér inspirerend vinden dan voor het project, vonden dat het project minder goed aansloot.

3.3.6 Aanpassen

Het grootste gedeelte van de gemeenten geeft aan dat ze het materiaal dat door PDNederland wordt aangereikt, hebben aangepast. Het is opvallend om te zien dat van de gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast, 20% aangeeft dat de toon/sfeer van het project niet aansloot bij hun gemeente. Waarom hebben ze het materiaal niet aangepast?

Een treffend voorbeeld is een Baptistengemeente die in ons onderzoek naar voren kwam. Voor het project daalde het bezoekersaantal van deze gemeente. Toen het project werd toegepast, kwam hier verandering in: het bezoekersaantal steeg. Echter, het project werd onaangepast toegepast. Ook sloot de toon/sfeer van het project niet aan bij de gemeente. We zien dat het bezoekersaantal op dit moment weer lager ligt, dan voor het project. Sterker nog, een aantal gemeenteleden heeft de gemeente verlaten. De vraag die naar voren komt is of er een verband bestaat tussen de manier waarop het project is toegepast en de sfeer/toon van het project die niet aansloot enerzijds en het dalende aantal bezoekers en gemeenteleden anderzijds.

In zijn boek *Doelgerichte Gemeente* geeft Rick Warren aan dat bepaalde methoden goed werken, maar dat geen enkele methode altijd en overal werkt. Hij zegt daarover het volgende:

Leest u dit boek net zoals u vis eet: haal de graten eruit en gooi ze weg. Neem datgene wat u kunt gebruiken over en pas het aan.³⁴

Ook al heeft Rick Warren het hier in principe over de principes en methodes die hij in zijn boek aanreikt, het lijkt ook van toepassing op de methode '40 Doelgerichte Dagen.' Ook hier geldt dat een gemeente zich het project eigen moet maken. De theologische inhoud en sfeer van het project moeten passen bij de gemeente die het project toepast. Anders bestaat het gevaar, zoals het geval kan zijn bij de betreffende Baptistengemeente, dat het project averechts werkt: mensen verlaten de gemeente.

3.3.7 Tradities

Het merendeel van de gemeenten geeft aan dat het project voldoende ruimte liet voor de eigen (liturgische) tradities van de gemeente. Echter, 30% van de gemeenten heeft tijdens het project haar (liturgische) tradities aangepast. Slechts 3% heeft het project aangepast in verband met de (liturgische) tradities. Kennelijk is een redelijk aantal van de Nederlandse gemeenten bereid hun (liturgische) tradities voor een bepaalde periode aan te passen.

---

³⁴ Warren, *Doelgerichte Gemeente*, p.69.

4. Effecten van de '40 Doelgerichte Dagen' - verschillen tussen denominaties

4.1 Uitslagen

In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar de algemene resultaten van de enquête. In dit hoofdstuk willen we de resultaten opsplitsen per denominatie. De volgende denominaties hebben deelgenomen aan onze enquête:

Denominatie	Aantal
Evangelische Gemeente	8
Baptistengemeente	6
Pinkstergemeente	4
CAMA-gemeente	3
PKN-kerken	3
Vergadering van Gelovigen	2
Rafaël Gemeente	1
Gereformeerde Kerk	1
Christelijk Gereformeerde Kerk	1
Volle Evangelie Gemeente	1

Fig. 9: Deelnemende denominaties

We hebben de denominaties, aan de hand van hun kerkelijke gezindheid, ingedeeld op de volgende manier:

- Evangelische Gemeenten: Evangelische Gemeenten + CAMA-gemeenten + Vergadering van Gelovigen + Rafaël Gemeente. Dit zijn in totaal 14 gemeenten.
- Baptistengemeenten: Dit zijn in totaal 6 gemeenten.
- Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten: Pinkstergemeenten + Volle Evangelie Gemeente. Dit zijn in totaal 5 gemeenten.
- Traditionele kerken: PKN-kerk + Gereformeerde Kerk + Christelijke Gereformeerde Kerk. Dit zijn in totaal 5 gemeenten.

4.1.1 Vijf doelen

In de uitslagen van de enquête kwam naar voren dat verschillende denominaties verschillende redenen hadden om het project toe te passen:

Evangelische Gemeenten noemen als belangrijkste reden om het project toe te passen: *meer evangelisatie*. Uit de enquête blijkt dat dit doel wordt behaald: Evangelisatie is het doel dat samen met het doel Gemeenschap het hardst is gegroeid.

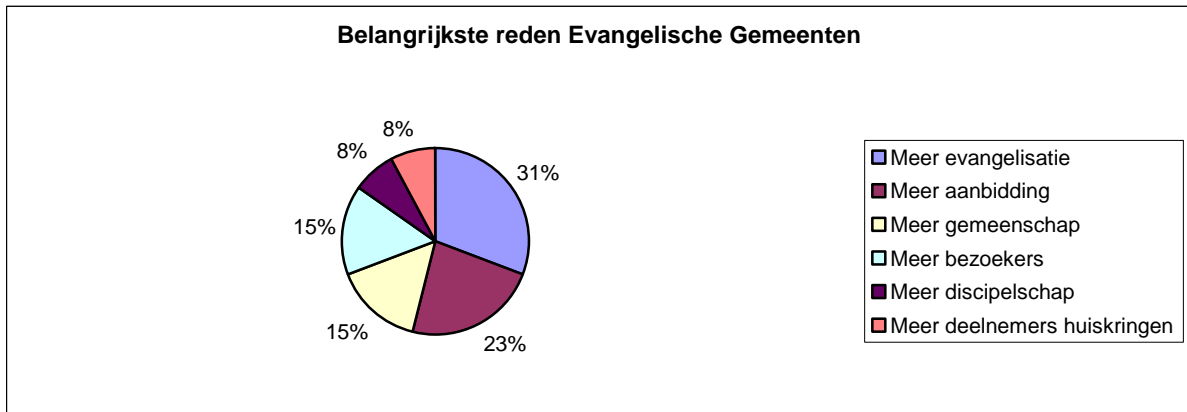

Fig. 10: Belangrijkste reden voor Evangelische Gemeenten om het project toe te passen

Baptistengemeenten noemen als belangrijkste redenen om het project toe te passen: *meer evangelisatie* en *meer discipelschap*. Op deze gebieden zijn de gemeenten inderdaad gegroeid, maar het is opvallend om te zien dat de andere doelen (Gemeenschap, Aanbidding en Bediening) nog harder zijn gegroeid.

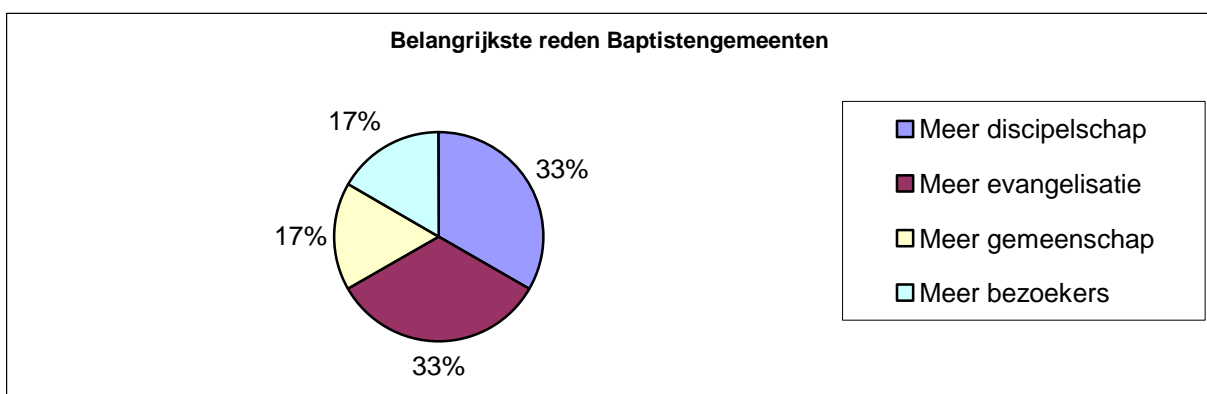

Fig. 11: Belangrijkste reden voor Baptistengemeenten om het project toe te passen

Traditionele kerken noemen als belangrijkste reden om het project toe te passen *meer gemeenschap*. Voor het project krijgt dit doel een 6,4. De andere doelen krijgen een 5,8 (Discipelschap), 7 (Bediening), 5,5 (Evangelisatie) en 6 (Aanbidding). Het doel

Gemeenschap wordt gehaald, maar de Traditionele kerken groeien nog harder op het gebied van Discipelschap. Van de vijf doelen groeit Aanbidding het minste in de Traditionele kerken. Opvallend is dat Traditionele kerken, in tegenstelling tot andere denominaties, doorgroeien op bijna alle doelen nadat het project is afgelopen.

Fig. 12: Belangrijkste reden voor Traditionele kerken om het project toe te passen

De belangrijkste reden voor de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten is overduidelijk *meer discipelschap*. Dit doel is wel over het geheel genomen sterk gegroeid, maar de doelen Gemeenschap en Evangelisatie zijn harder gegroeid.

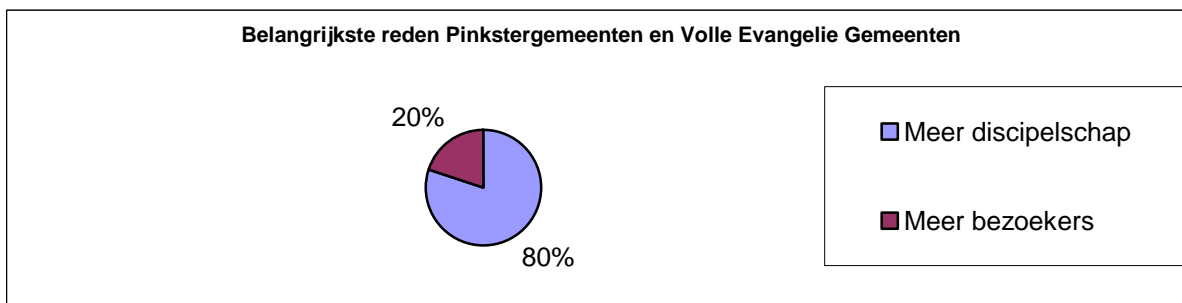

Fig. 13: Belangrijkste reden voor Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten om het project toe te passen

Als we kijken naar de veranderingen die het project teweegbrengt op het gebied van de vijf doelen in de verschillende denominaties, zien we de volgende resultaten:

Aanbidding	Traditioneel	Evangelisch	Baptisten	Pinkster & VE
Vóór het project	6,0	6,6	6,3	6,0
Tijdens het project	6,3	7,4	7,5	7,2
Nu	6,8	7,4	7,2	6,8

Gemeenschap	Traditioneel	Evangelisch	Baptisten	Pinkster & VE
Vóór het project	6,4	6,9	6,5	5,8
Tijdens het project	7,4	8,1	8,0	8,0
Nu	7,4	7,9	7,3	7,6

Discipelschap	Traditioneel	Evangelisch	Baptisten	Pinkster & VE
Vóór het project	5,8	6,5	5,7	5,4
Tijdens het project	6,5	7,2	6,7	6,8
Nu	7,0	7,2	6,2	6,6

Bediening	Traditioneel	Evangelisch	Baptisten	Pinkster & VE
Vóór het project	7,0	6,7	5,7	5,4
Tijdens het project	7,5	7,5	7,3	7,2
Nu	7,8	7,3	6,7	6,4

Evangelisatie	Traditioneel	Evangelisch	Baptisten	Pinkster & VE
Vóór het project	5,5	6,1	5,7	4,0
Tijdens het project	6,3	7,3	7,0	7,0
Nu	6,5	7,1	6,2	5,8

Fig. 14: Overzicht cijfers vijf doelen van verschillende denominaties

4.1.2 Bezoekersaantallen

Ook hier zien we verschillen in percentages tussen de verschillende denominaties.

Bij Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten is de groei van het aantal bezoekers over het geheel genomen procentueel gezien het grootst, namelijk 27% (15 bezoekers).

Tijdens het project groeide het bezoekersaantal van deze gemeenten met 43%.

Bij Baptistengemeenten groeide het bezoekersaantal na het project met 20% (30 bezoekers).

Tijdens het project groeide het bezoekersaantal met maar liefst 96%.

Bij Traditionele kerken groeide het bezoekersaantal slechts met 0,1% (9 bezoekers). Tijdens het project groeide het bezoekersaantal met 6%.

Bij de Evangelische Gemeenten groeide het bezoekersaantal met 20% (42 bezoekers). Tijdens het project groeide het bezoekersaantal met hetzelfde percentage.

4.1.3 Ledenaantallen

Als we de verschillende denominaties naast elkaar leggen zien we de volgende cijfers:

Bij de Traditionele kerken is het ledenaantal van voor het project ten opzicht van nu gedaald met 0,5%. Bij Baptistengemeenten is het ledenaantal gegroeid met 12%. Bij de Evangelische Gemeenten is het ledenaantal met maar liefst 48% toegenomen. Bij de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten is het ledenaantal toegenomen met 17%.

4.1.4 Deelnemers huiskringen

Als we kijken naar de groei van de huiskringen bij de verschillende denominaties zien we de volgende resultaten:

Bij Evangelische Gemeenten is het aantal deelnemers over het geheel genomen met 66% gegroeid. Tijdens het project is het aantal deelnemers aan de huiskringen met 97% gegroeid.

Bij Baptistengemeenten is het aantal deelnemers over het geheel genomen met 135% gegroeid. Tijdens het project is het aantal deelnemers aan de huiskringen met 356% gegroeid.

Bij Traditionele kerken is het aantal deelnemers aan de huiskringen over het geheel genomen met 85% gegroeid. Tijdens het project is het aantal deelnemers aan de huiskringen met 111% gegroeid.

Bij de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten is het aantal deelnemers over het geheel genomen met 63% gegroeid. Tijdens het project is het aantal deelnemers aan de huiskringen met 88% gegroeid.

4.1.5 Organisatie

Op de stelling: *“Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze kerkelijke activiteiten beter georganiseerd. Er wordt beter nagedacht over de invulling en uitvoering van de activiteiten”* reageren de Traditionele kerken met een 3,3 waarbij 1 is totaal mee oneens en 5 is helemaal mee eens. Daarmee zijn zij het minst enthousiast over de effecten van het project op de organisatie van de kerkelijke activiteiten. De Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten geven een 3,4. De Evangelische Gemeenten en Baptistengemeenten zijn het meest enthousiast over de effecten van het project op de organisatie van hun kerkelijke activiteiten. Beide denominaties geven een 3,5.

4.1.6 Samenkomsten

Op de stelling *“Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze zondagse samenkomsten meer inspirerend wat betreft de inhoud, vormgeving en sfeer”* reageren de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten het meest enthousiast. Zij reageren met een 3,8. De

Evangelische Gemeenten reageren met een 3,5. De Traditionele kerken geven een 3,3 en de Baptistengemeenten zijn het minst enthousiast: zij geven een 3,2.

4.1.7 Aanpassen

Als we kijken naar de vraag of de gemeenten het materiaal hebben aangepast en de verschillende denominaties met elkaar vergelijken zien we het volgende:

Van de Evangelische Gemeenten heeft 77% het materiaal aangepast. Bij 80% van de Evangelische Gemeenten die het materiaal hebben aangepast sloot de toon/sfeer van het project prima aan en bij de andere 20% sloot de toon/sfeer op wat kleine punten na aan. Bij 67% van de Evangelische Gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast sloot de toon/sfeer op wat kleine punten na aan. Bij de andere 33% van de Evangelische Gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast, sloot de toon prima aan.

Bij de Baptistengemeenten heeft 50% van de gemeenten het materiaal aangepast. Bij 66% van die gemeenten sloot de toon/sfeer op wat kleine punten na aan en bij 34% sloot de toon/sfeer prima aan. Bij de Baptistengemeenten die het materiaal niet hebben aangepast sloot bij 66% de toon/sfeer op wat kleine punten na aan en bij 34% sluit de toon/sfeer beperkt aan.

Alle Traditionele kerken hebben het materiaal aangepast. Bij 75% van deze gemeenten sloot de toon/sfeer op wat kleine punten na aan. Bij 25% sloot de toon/sfeer van het project beperkt aan.

De Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten hebben, net als de Traditionele kerken, allemaal het materiaal aangepast. Bij 60% van deze gemeenten sloot de toon/sfeer op wat kleine punten na aan. Bij 20% sloot de toon/sfeer prima aan en bij de laatste 20% sloot de toon/sfeer beperkt aan.

4.1.8 Tradities

Als we kijken naar de verschillende denominaties zien we dat 67% van de Baptistengemeenten vindt dat er binnen het project voldoende ruimte was voor hun tradities.

Ook bij de Evangelische Gemeenten zien we dat het merendeel, 75%, vindt dat er voldoende ruimte was voor hun tradities.

Bij de Traditionele kerken zien we dat 50% hun tradities enigszins hebben moeten aanpassen. 25% van de Traditionele kerken geeft aan dat het voldoende ruimte voor hun tradities was en 25% geeft aan dat ze het project enigszins hebben moeten aanpassen. 80% van de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten geeft aan dat er binnen het project er voldoende ruimte was voor hun eigen tradities.

4.2 Conclusies

4.2.1 Reden om het project toe te passen

In de eerste plaats zagen we dat Traditionele kerken als belangrijkste reden om het project toe te passen *meer gemeenschap* noemden. Kennelijk vinden Traditionele kerken dit een lastig doel om in hun gemeente vorm te geven en willen ze hier graag verandering in brengen. Toch krijgt dit doel voor het project niet het laagste cijfer. Dit is namelijk het doel Evangelisatie, dat een 5,5 krijgt. Het is bijzonder om te zien dat bij de Traditionele kerken het doel Discipelschap de grootste groei doormaakt (+1,2). Dit in tegenstelling tot het totaaloverzicht van alle gemeenten: daar groeit het doel Gemeenschap het hardst.

Als we de impuls die aan de vijf doelen worden gegeven in de Traditionele kerken vergelijken met de impuls die in andere gemeenten gegeven wordt, zien we dat de impuls bij Traditionele kerken tijdens het project het laagst is. Oftewel, de vijf doelen groeien bij deze gemeenten tijdens het project minder hard dan bij de andere denominaties. Bij deze gemeenten was niet zo zeer sprake van een groot hoogtepunt tijdens het project en een daling daarvan na het project. Nee, het lijkt erop dat er tijdens het project een verdere ontwikkeling van de vijf doelen wordt ingezet. Waar de vijf doelen bij alle andere denominaties over het geheel genomen teruglopen ná het project, zien we dat de vijf doelen bij de Traditionele kerken dóórgroeien. De cijfers die de Traditionele kerken nu aan de vijf doelen geven, doen niet onder voor de cijfers die andere gemeenten aan de vijf doelen geven.

In tegenstelling tot de Traditionele kerken, waarbij de oudsten/kerkenraden door middel van het project de mensen in de kerk dichter tot elkaar wilden brengen, waren de oudstenraden van de Evangelische Gemeenten juist gericht op mensen buiten hun gemeenten.

Bij Baptistengemeenten is het opvallend om te zien dat juist de doelen die zij niet als reden noemden om het project toe te passen, het hardst zijn gegroeid. De doelen die zij wel als reden noemden, Evangelisatie en Bediening, zijn het minst hard gegroeid. Deze uitslagen laten dus zien dat de oudstenraden van de Baptistengemeenten hun vinger op de zere plek wisten te leggen: ze wisten precies aan te wijzen welke doelen in hun gemeenten het lastigst vorm zijn te geven.

De Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten noemden als belangrijkste reden om het project toe te passen *meer discipelschap*. Aan de uitslagen van de enquête is te zien dat dit doel inderdaad sterk is gegroeid (+1). Echter, de doelen Gemeenschap en Evangelisatie zijn het hardst gegroeid (+1,8).

4.2.2 Bezoekersaantallen

In zijn boek *Doelgerichte Gemeente* besteedt Rick Warren veel tijd aan het principe dat gemeenten zich moeten richten op hun omgeving: meer bezoekers in de gemeente.

Het project '40 Doelgerichte Dagen' zelf is één van de manieren om meer bezoekers in de gemeente te krijgen. Bij Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten is de groei van het aantal bezoekers over het geheel genomen het grootst. Daar groeide het bezoekersaantal in totaal met 27%. Bij Evangelische Gemeenten en Baptistengemeenten is het bezoekersaantal ook sterk gegroeid. Kennelijk heeft het project in deze gemeenten het meeste effect gehad als het aankomt op bezoekersaantallen.

Traditionele kerken blijven achter wat betreft de bezoekersaantallen. Daar is het aantal gestegen met slechts 0,1%. In de praktijk betekent dat negen personen meer. Kennelijk heeft het project niet zo'n grote impact op het bezoekersaantal in Traditionele kerken.

Het bezoekersaantal tijdens het project steeg het hardst bij de Baptistengemeenten. Daar was nagenoeg sprake van een verdubbeling van het aantal bezoekers.

4.2.3 Ledenaantallen

Opnieuw zien we dat Traditionele kerken op kwantitatief gebied niet veel profijt hebben van het project '40 Doelgerichte Dagen'. Zien we bij hun bezoekersaantal nog een minimale groei, hun ledenaantal neemt zelfs af. Dit in tegenstelling tot de andere gemeenten die op de gebieden van bezoekersaantal en ledenaantal allemaal groeien.

De groei van het ledenaantal is het grootst bij de Evangelische Gemeenten.

4.2.4 Deelnemers huiskringen

De impact van het project op het aantal deelnemers aan de huiskringen was bij de Baptistengemeenten het grootst. Daar groeide het bezoekersaantal over het geheel genomen met 135%. Wel willen we hierbij opmerken dat het aantal bezoekers aan de huiskringen voor het project bij de Baptistengemeenten zeer laag was (48 personen).

Bij Evangelische Gemeenten daarentegen was het deelnemersaantal aan de huiskringen voor het project al zeer hoog (122 personen). Het is dan ook niet verwonderlijk dat de groei van het aantal deelnemers aan de huiskringen bij Evangelisch Gemeenten over het geheel genomen lager is dan bij Baptistengemeenten.

4.2.5 Organisatie

De Evangelische Gemeenten en Baptistengemeenten zijn het meest positief over de invloed die het project heeft gehad op de organisatie van de kerkelijke activiteiten. De Traditionele kerken vinden ook dat het project een positieve invloed op de organisatie van de kerkelijke activiteiten heeft gehad, maar zijn minder enthousiast. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn, is dat de Evangelische Gemeenten en Baptistengemeenten meer openstaan voor verandering wat hun organisatie betreft. Voor Traditionele kerken blijkt het toch lastiger om de organisatie van kerkelijke activiteiten aan te passen.

4.2.6 Samenkomsten

Wat de effecten van het project op de zondagse samenkomsten betreft, daar zijn de Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten het meest enthousiast. Ze zijn zelfs positiever over het effect op de samenkomsten, dan over het effect van het project op de organisatie van kerkelijke activiteiten. Bij Baptistengemeenten zien we juist het tegenovergestelde: zij zijn meer te spreken over de effecten op de organisatie van kerkelijke activiteiten, dan over de effecten van het project op de samenkomsten.

Evangelische Gemeenten en Traditionele kerken geven een zelfde waardering voor het effect op de zondagse samenkomsten als voor het effect op de organisatie van kerkelijke activiteiten.

4.2.7 Aanpassen

We merken op dat zowel alle Traditionele kerken als alle Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten het materiaal dat door PDNederland wordt aangereikt hebben aangepast. Mogelijk voelden deze gemeenten de grootste behoefte om het materiaal aan te passen aan hun eigen plaatselijke situatie en/of theologische kader.

Het materiaal is het minst aangepast binnen de Baptistengemeenten. Daar heeft ‘slechts’ de helft van het totaal aantal Baptistengemeenten het materiaal aangepast. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het project in een Baptistengemeente (Saddleback Church) is ontwikkeld en dus ook beter aansluit bij de Baptistengemeenten in ons land.

4.2.8 Tradities

We vinden het bijzonder dat een groot aantal gemeenten bereid is om hun (liturgische) tradities voor een bepaalde periode aan te passen. Bij zowel de Baptistengemeenten, als Evangelische Gemeenten, als Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten, wordt aangegeven dat men voldoende ruimte voor hun eigen (liturgische) tradities ervoer tijdens het

project. Bij Traditionele kerken zien we een totaal ander beeld. Daar geeft slechts een kwart van de gemeenten aan dat men ruimte voor hun eigen (liturgische) tradities ervoer tijdens het project. De helft van de Traditionele kerken geeft zelfs aan dat ze, tijdens het project, hun tradities enigszins hebben moeten aanpassen.

5. Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen jaar van toepassen

5.1 Uitslagen

In dit hoofdstuk willen we de gemeenten aan de hand van het jaar waarin ze het project hebben toegepast vergelijken. In de enquête hebben we de gemeenten dan ook gevraagd wanneer ze het project hebben toegepast.

	2004	2005	2006	2007
Evangelische Gemeenten	3	8	3	0
Baptistengemeenten	1	3	2	0
Traditionele kerken	1	1	3	0
Pinkstergemeenten en Volle Evangelie Gemeenten	0	3	1	1
Totaal	5	15	9	1

Fig. 15: Overzicht jaar van toepassing – verschillende denominaties

We kijken in dit hoofdstuk alleen naar de gemeenten die het project één keer hebben toegepast. Daarbij kijken we opnieuw eerst naar de resultaten. Vervolgens zullen we enkele conclusies trekken.

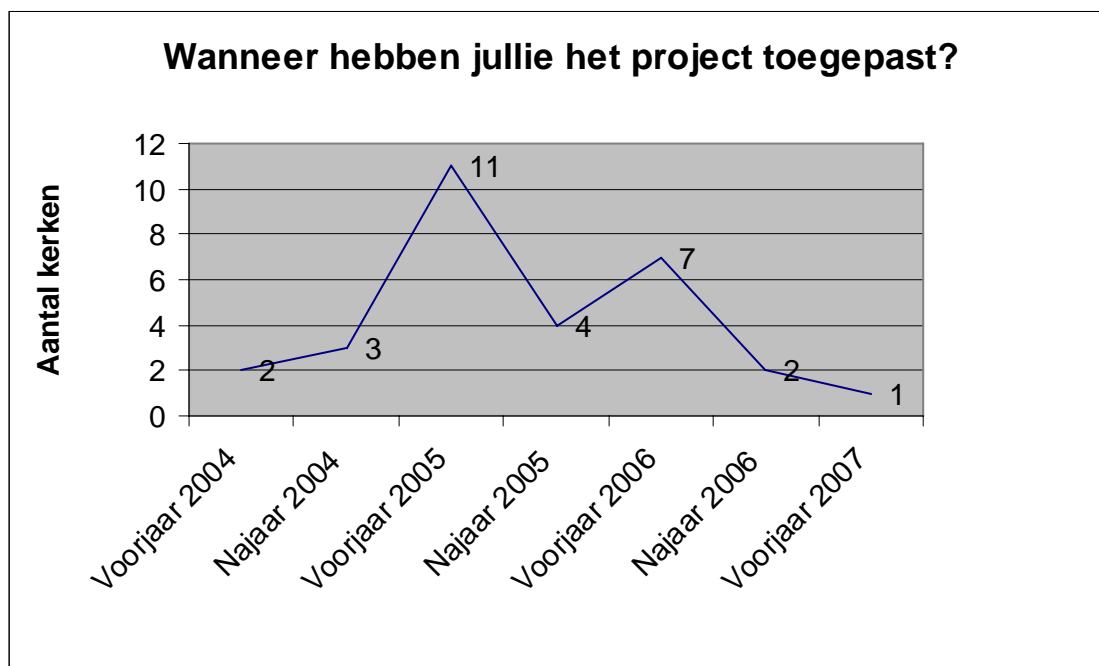

Fig. 16: Overzicht jaar van toepassing

5.1.1 Vijf doelen

Als we de cijfers die de gemeenten aan de vijf doelen hebben gegeven indelen op jaartal zien we de volgende resultaten:

Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...	2004	2005	2006
Vóór het project	5,0	6,5	6,9
Tijdens het project	6,6	7,5	7,2
Nu	7,2	7,1	7,1

Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...	2004	2005	2006
Vóór het project	6,6	6,3	6,8
Tijdens het project	8,4	7,6	7,9
Nu	8,0	7,5	7,6

Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...	2004	2005	2006
Vóór het project	5,6	6,1	6,1
Tijdens het project	6,8	7,1	6,4
Nu	7,1	7,0	6,3

Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...	2004	2005	2006
Vóór het project	6,3	6,3	6,6
Tijdens het project	7,8	7,1	7,4
Nu	8,0	6,8	7,0

Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...	2004	2005	2006
Vóór het project	5,6	5,6	5,6
Tijdens het project	7,2	7,3	6,7
Nu	7,2	6,4	6,8

Fig. 17: Overzicht vijf doelen met verschillen jaar van toepassen

Zoals hierboven te zien is, zijn er grote verschillen waarneembaar. Neem bijvoorbeeld het doel Aanbidding. In 2004 gaven de gemeenten vóór het project een 5,0 aan dit doel. De gemeenten in 2006 gaven vóór het project echter een 6,9. De gemeenten die het project in 2004 gedaan hebben gaven het doel Aanbidding nu een 7,2 en de gemeenten die het project in 2006 gedaan hebben gaven het doel Aanbidding nu een 7,1. De impact die het project dus had op het doel Aanbidding was in 2004 groter, maar het gemiddelde cijfer vóór het project was dan ook lager. Hieronder ziet u hoe de vijf doelen zijn gestegen in de gemeenten die het project in 2004, 2005 of 2006 hebben gedaan.

2004	2005	2006	
2,2	0,6	0,2	Aanbidding
1,4	1,2	0,8	Gemeenschap
1,5	0,9	0,2	Discipelschap
1,7	0,5	0,4	Bediening
1,6	0,8	1,2	Evangelisatie

Fig. 18: Groei vijf doelen met verschillen jaar van toepassen

5.1.2 Bezoekersaantal

Wat de bezoekersaantallen tijdens het project betreft zien we het volgende:

De gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast kregen tijdens de ‘40 Doelgerichte Dagen’ 39% meer bezoekers. De gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast zagen dezelfde toename tijdens de ‘40 Doelgerichte Dagen’. De gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast kregen tijdens de ‘40 Doelgerichte Dagen’ 11% meer bezoekers dan voor het project.

Over het geheel genomen is het bezoekersaantal van de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast met 12% gegroeid. Bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast is dat meer, namelijk 20%. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast is het bezoekersaantal over het geheel genomen met 3% gegroeid.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen, hebben we de gemeenten ook gevraagd of het bezoekersaantal vóór het project groter werd, gelijk bleef of kleiner werd.

Bij 40% van de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast, groeide het bezoekersaantal al voor het project. Bij 60% van de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast bleef het bezoekersaantal voor het project vrijwel gelijk.

Bij 64% van de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast groeide het bezoekersaantal al voor het project. Bij 21% van de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast bleef het bezoekersaantal vrijwel gelijk. Bij 14% van de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast daalde het bezoekersaantal voor het project.

Bij 70% van de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast groeide het bezoekersaantal al voor het project. Bij 20% van de gemeenten bleef het bezoekersaantal vrijwel gelijk. Bij 10% van de gemeenten daalde het bezoekersaantal voor het project.

5.1.3 Ledenaantal

Over het geheel genomen is het ledenaantal van de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast met 27% gegroeid. Bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast is dat 30%. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast is het ledenaantal met 1% gegroeid.

5.1.4 Deelnemers huiskringen

Bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast steeg het aantal deelnemers aan de huiskringen tijdens het project met maar liefst 585%. Over het geheel genomen groeide het aantal deelnemers aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast met 366%. Gemiddeld waren er voor het project 61 deelnemers aan de huiskringen, tijdens het project namen gemiddeld 357 personen deel aan de huiskringen en nu nemen gemiddeld 223 personen deel aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast.

Bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast steeg het aantal deelnemers aan de huiskringen tijdens het project met 75%. Over het geheel genomen groeide het aantal deelnemers aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast met 53%. Gemiddeld waren er voor het project 118 deelnemers aan de huiskringen, tijdens het project namen 207 personen deel aan de huiskringen en nu nemen gemiddeld 180 personen deel aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast.

Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast steeg het aantal deelnemers aan de huiskringen tijdens het project met 56%. Over het geheel genomen groeide het aantal deelnemers aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast met 19%. Gemiddeld namen er voor het project 63 personen deel aan de huiskringen, tijdens het project namen er gemiddeld 98 personen deel en nu nemen er gemiddeld 75 personen deel aan de huiskringen bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast.

5.1.5 Organisatie en samenkomsten

Op de *stelling* “*Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze zondagse samenkomsten meer inspirerend wat betreft de inhoud, vormgeving en sfeer*” reageren de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast zeer positief. Men reageert gemiddeld met een 4,2. De gemeenten konden een kiezen tussen 1 en 5, waarbij 1 telde voor totaal mee oneens en 5 voor helemaal mee eens. Op deze zelfde stelling reageren de gemeenten die het project in 2005

hebben gedaan met een 3,3 en de gemeenten die het project in 2006 hebben gedaan met een 2,7.

Op de stelling: *“Sinds het project ‘40 Doelgerichte Dagen’ zijn onze kerkelijke activiteiten beter georganiseerd. Er wordt beter nagedacht over de invulling en uitvoering van de kerkelijke activiteiten”* reageren de gemeenten die het project in 2004 hebben gedaan gemiddeld met een 3,8. De gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast reageren met een 3,4. De gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast reageren met een 3.

5.2 Conclusies

Er zijn grote verschillen waarneembaar tussen de gemeenten die het project in 2004, 2005 en 2006 hebben toegepast, wat betreft de invloed die het project op de gemeenten heeft gehad. Hieronder zullen we enkele conclusies trekken aan de hand van de resultaten die in ons onderzoek naar voren kwamen. Wel willen we hierbij opmerken dat de groepen 2004, 2005, 2006 qua grootte niet goed vergelijkbaar zijn. Het is goed om hier mee rekening te houden bij het lezen van de onderstaande conclusies.

5.2.1 Vijf doelen

Het is opvallend om te zien dat de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast een lager cijfer geven aan het doel Aanbidding voor het project, dan de gemeenten die het project in 2005 of 2006 hebben toegepast. De gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast geven slechts een 5,0 voor het project. De gemeenten die het project in 2005 en 2006 hebben toegepast geven het doel Aanbidding in hun gemeente respectievelijk een 6,5 en een 6,9. Toch geven alle gemeenten het doel Aanbidding nu nagenoeg hetzelfde cijfer: een 7,1 á een 7,2. Kennelijk heeft het project bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast meer teweeggebracht dan de gemeenten die het project later hebben gedaan. Zo steeg het doel Aanbidding bij de gemeenten die het project in 2006 hebben gedaan van 6,9 naar 7,1. Dit is een stijging van slechts 0,2, terwijl het verschil bij de gemeenten die het project in 2004 hebben gedaan 2,2 is!

Ook is het opvallend om te zien dat alleen bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast het doel Aanbidding is doorgesloegen ná het project. Bij de overige gemeenten is het cijfer na het project weer gedaald. Wat het doel Aanbidding betreft zouden we kunnen zeggen dat het project in 2004 de meest positieve resultaten heeft behaald. Het cijfer is niet alleen harder gesloegen in 2004, het cijfer is ook na het project door blijven groeien.

Het doel Gemeenschap scoorde voor het project bij alle gemeenten voldoende. Ook hier zien we dat de impact in de loop van de drie jaren steeds kleiner wordt: steeg het doel Gemeenschap in 2004 nog met 1,4 in 2005 was dat 1,2 en in 2006 was het 0,8. Kortom, het doel Gemeenschap groeide elk jaar sterk, maar deze groei werd in de loop van de jaren kleiner.

Bij het doel Discipelschap zien we hetzelfde als bij het doel Aanbidding: scoorde voor het project het doel het slechts bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast (5,6 ten opzichte van 6,1 en 6,1), nu scoort het doel juist het best bij deze gemeenten (7,1 ten opzichte

van 7,0 en 6,3). Ook hier is het opvallend dat de groei bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast zeer minimaal is.

Bij het doel Bediening is het niet veel anders. Ook hier heeft het project de grootste impact bij de gemeenten die het project in 2004 hebben gedaan. Ook al lagen de cijfers voor het project bij alle gemeenten rond de 6,5, nu zijn er grote verschillen zichtbaar: een 8, een 6,8 en een 7. Het doel Evangelisatie scoorde, zoals we ook al eerder zagen, voor het project bij alle gemeenten slecht: een 5,6. We zien ook hier dat het project de meeste impact heeft gemaakt bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast. Daar steeg het doel met 1,4, terwijl het bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast steeg met 0,8 en bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast steeg het met 1,2.

Kortom, bij alle doelen zien we hetzelfde: de impact die het project had op de vijf doelen was het grootst bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast. Op het doel Evangelisatie na, was de impact ook groter bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast dan de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast. Vooral de doelen Aanbedding en Discipelschap springen eruit. Deze doelen zijn bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast slechts met 0,2 gestegen.

Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast, en waarvoor het project dus langer is geleden dan voor de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast, zich de uitwerkingen van het project rooskleuriger herinneren dan in werkelijkheid het geval is. Dit kan inderdaad deels het verschil verklaren, maar het lijkt ons niet de enige oorzaak van het grote verschil. Een andere oorzaak van het grote verschil zou kunnen liggen in de houding die de gemeenten hadden ten opzichte van het project toen ze deze toepasten. De gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast waren meer onbevangen, ondernemender en vernieuwingsgezinder dan de gemeenten die het project later hebben toegepast. Deze gemeenten hebben twee jaar lang de discussie rondom het project kunnen volgen waarbij gemeenteleden hun mening konden vormen, reeds voordat het project begon. Deze gemeenten waren dan ook meer bevooroordeeld. Daarnaast hebben de gemeenten in 2006 het project wellicht toegepast, omdat het bij andere gemeenten succesvol bleek te zijn.

Het is denkbaar dat deze verklaringen de oorzaken weergeven van de grote verschillen in effecten van het project op de gemeenten die het project in 2004 en 2006 hebben toegepast. Echter, het zijn verklaringen die we niet kunnen bewijzen.

5.2.2 Bezoekersaantal

Het bezoekersaantal tijdens het project steeg bij zowel de gemeenten die het project in 2004 als in 2005 hebben toegepast met 39%. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast steeg het bezoekersaantal met 11%.

Het is opvallend om te zien dat het bezoekersaantal over het geheel genomen het sterkst is toegenomen bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast: ten opzicht van de beginsituaties is het bezoekersaantal met 20% gegroeid. Bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast is het bezoekersaantal over het geheel genomen met 12% gestegen. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast is het bezoekersaantal over het geheel genomen met 3% gestegen.

Het is opvallend om deze resultaten te vergelijken met de vraag of het bezoekersaantal bij deze gemeenten voor het project groeide, gelijk bleef of afnam. Bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast is het bezoekersaantal met 12% gegroeid. Bij 40% van deze gemeenten groeide het bezoekersaantal ook al voor het project. Bij de rest van de gemeenten bleef het bezoekersaantal gelijk.

Bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast steeg het bezoekersaantal met 20%. Bij 64% van deze gemeenten groeide het bezoekersaantal ook al voor het project. Bij 21% van deze gemeenten bleef het bezoekersaantal gelijk en bij 14% van deze gemeenten nam het bezoekersaantal af.

Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast steeg het bezoekersaantal met 3%. Toch groeide het bezoekersaantal bij 70% van deze gemeenten al voor het project. Bij 20% van deze gemeenten bleef het bezoekersaantal vrijwel gelijk en bij 10% nam het bezoekersaantal af. Dus ook al groeide 70% van deze gemeenten al voor het project, het bezoekersaantal is, over het geheel genomen, maar met 3% gestegen.

5.2.3 Ledenaantal

Bij het ledenaantal zien we een soortgelijke trend. Ook hier heeft het project de meeste invloed gehad op de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast. Daar nam het ledenaantal over het geheel genomen met 30% toe. Bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast ligt de groei opnieuw net iets lager: 27%. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast is de groei opnieuw minimaal: 1%.

5.2.4 Deelnemers huiskringen

Het aantal deelnemers aan de huiskringen geeft ons een ander beeld dan de bezoekersaantallen en ledenaantallen. Bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast was de groei van het aantal deelnemers aan de huiskringen reusachtig. Waren er voor het project gemiddeld 61 deelnemers, tijdens het project deden er gemiddeld 357 personen mee aan de huiskringen. Nu nemen er gemiddeld 223 personen deel. Een totale groei van 366%.

Bij de gemeenten die het project in 2005 hebben toegepast liggen de cijfers lager, ook al zijn ze nog steeds hoog. Daar namen voor het project gemiddeld 118 personen deel aan de huiskringen. Tijdens het project waren dat 207 personen en nu zijn dat nog 180 personen. Over het geheel genomen is dat een groei van 53%.

Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast steeg het bezoekersaantal over het geheel genomen met 19%. Voor het project namen er gemiddeld 63 personen deel aan de huiskringen. Tijdens het project waren dat er gemiddeld 98. Nu nemen ongeveer 75 personen deel aan de huiskringen.

We zien hier dus hetzelfde als bij de vijf doelen: de impact is het grootst bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast.

5.2.5 Organisatie en samenkomsten

Het project '40 Doelgerichte Dagen' had de meeste invloed op de zondagse samenkomsten en de organisatie van kerkelijke activiteiten bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast. Dit sluit aan bij de trend die we zien bij de vijf doelen, ook daar was de impact het grootst bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast.

De gemeenten die het project in 2006 hebben gedaan zijn het minst enthousiast over de impact van het project op hun zondagse samenkomsten en de organisatie van de kerkelijke activiteiten.

6. Slotconclusie

6.1 Inleiding

De vraag die we aan het begin van ons onderzoek hebben gesteld is:

Welke effecten heeft het project '40 Doelgerichte Dagen' op Nederlandse gemeenten gehad?

In de slotconclusie willen we antwoord geven op deze vraag. We doen dit door te kijken naar enkele conclusies die we hebben getrokken aan de hand van de resultaten van de enquête. Daarbij kijken we eerst naar de conclusies van alle gemeenten samen. Vervolgens kijken we naar de conclusies van de verschillen tussen de denominaties. Daarna kijken we naar de conclusies van de verschillen tussen het jaar van toepassen van het project.

6.2 Effecten van het project '40 Doelgerichte Dagen' - in alle gemeenten

Op de vraag 'Wat wilden de oudsten/kerkenraad bereiken met de methode?' kunnen we als antwoord geven *meer discipelschap*. Blijkbaar willen veel oudsten/kerkenraden dat hun gemeenteleden meer op Christus gaan lijken, zoals Rick Warren dit doel omschrijft. In de praktijk zien we dat het project inderdaad een impuls geeft aan dit doel, maar dat het doel vergeleken met de anderen doelen onder het gemiddelde blijft scoren. De vraag is dan ook of het realistisch is om hier binnen veertig dagen structurele verandering in te verwachten.

Zoals we in paragraaf 2.2 zagen noemt Rick Warren, aan het begin van zijn boek *Doelgericht Leven*, de volgende uitwerkingen:

Aan het eind van deze reis zult u weten wat Gods doel met uw leven is en zult u het grotere plaatje kennen – u zult begrijpen hoe alle stukjes uit uw leven in elkaar passen. Dankzij dat perspectief zult u minder spanning ervaren, zult u gemakkelijker beslissingen nemen, zult u meer voldoening ervaren en – het belangrijkste van alles – zult u zich kunnen voorbereiden op de eeuwigheid.³⁵

Als we dit citaat vergelijken met de resultaten van ons onderzoek, kunnen we concluderen dat Rick Warren hier te hoge verwachtingen schept van wat je als individu zou kunnen bereiken door het lezen van dit boek, en dus door het deelnemen aan het project.

Naast het doel Discipelschap blijven de Nederlandse gemeenten het lastig vinden om het doel Evangelisatie structureel vorm te geven.

---

³⁵ Warren, *Doelgericht Leven*, p.9.

Het doel Gemeenschap maakte de grootste groei door tijdens het project en is dan ook de sterke kant van het project '40 Doelgerichte Dagen'.

Maar het project kan niet de vijf doelen met elkaar in evenwicht brengen, terwijl Rick Warren, zoals we in paragraaf 2.2 zagen, zich hier juist sterk voor maakt.

Het bezoekersaantal van de gemeenten die het project hebben toegepast groeide over het geheel genomen met 2%. Tijdens het project groeide het bezoekersaantal met 28%. Bij de gemeenten die al groeiden voor het project is het bezoekersaantal het meest toegenomen, namelijk met 15%. Bij de gemeenten waar het bezoekersaantal afnam voor het project werd deze trend niet doorbroken.

Het ledenaantal is bij de gemeenten die het project hebben toegepast over het geheel genomen met 17% toegenomen.

De respondenten zijn meer enthousiast over het effect van het project op de organisatie van de kerkelijke activiteiten dan over het effect van het project op de zondagse samenkomsten.

We hebben alleen gemeenten onderzocht die het project volledig hebben toegepast. Gemeenten die alleen bepaalde onderdelen van het project hebben gebruikt, hebben we bewust niet meegenomen in ons onderzoek. Van de gemeenten die het project volledig hebben toegepast heeft 79% het materiaal dat door PDNederland werd aangereikt aangepast. Daarbij spelen zowel praktische als inhoudelijke/theologische overwegingen mee.

Van de gemeenten die het project hebben toegepast geeft 67% aan dat er binnen het project voldoende ruimte aanwezig was voor hun tradities. 30% van de gemeenten geeft aan dat ze hun tradities enigszins hebben moeten aanpassen. Kennelijk zijn gemeenten bereid hun liturgische tradities voor een bepaalde periode aan te passen.

Bij het project '40 Doelgerichte Dagen' geldt het principe dat een gemeente zich een project/methode moet eigen maken. De theologische inhoud en sfeer van het project moeten passen bij de gemeente die het project toepast. Anders bestaat het gevaar dat het project averechts werkt.

Tijdens het project groeit het aantal deelnemers aan de huiskringen met 128%. Over het geheel genomen groeit het aantal deelnemers aan de huiskringen met 68%.

6.3 Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ - verschillen tussen denominaties

Tussen de denominaties bestaan er verschillende redenen om het project toe te passen. Zo kozen de oudsten/kerkenraden van Traditionele kerken ervoor om het project toe te passen om de mensen binnen de gemeente dichterbij elkaar te brengen (*meer gemeenschap*), terwijl Evangelische Gemeenten er voor kozen om het project toe te passen om de mensen buiten de kerk binnen te krijgen (*meer evangelisatie*).

Waar de vijf doelen bij alle andere denominaties teruglopen na het project, zien we dat de vijf doelen bij de Traditionele kerken doorgroeien. De impuls die gegeven wordt aan de vijf doelen tijdens het project is bij Traditionele kerken een stuk lager dan bij andere denominaties. Bij deze gemeenten was niet zo zeer sprake van een groot hoogtepunt tijdens het project en een daling daarvan na het project. Waar de vijf doelen bij alle andere denominaties over het geheel genomen teruglopen na het project, zien we dat de vijf doelen bij de Traditionele kerken doorgroeien.

Wat bezoekersaantallen en ledenaantallen betreft hebben de Traditionele kerken het minst profijt van het project. Toch groeit het aantal deelnemers aan de huiskringen met meer dan 85%. Bij de Baptistengemeenten steeg het aantal deelnemers aan de huiskringen het hardst.

6.4 Effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’ – verschillen tussen jaar van toepassen

Wat de vijf doelen, de deelnemers aan de huiskringen en de impact op de samenkomsten en organisatie betreft, is de impact het grootst bij de gemeenten die het project in 2004 hebben toegepast. De impact is het kleinst bij de gemeenten die het project in 2006 hebben gedaan.

Wat de bezoekers- en ledenaantallen betreft, is de groei het grootst bij de gemeenten die het project in 2005 hebben gedaan. De gemeenten die het project in 2004 hebben gedaan zijn net iets minder hard gegroeid. Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben gedaan is de groei minimaal.

6.5 Samenvatting

We zouden de conclusies als volgt kunnen samenvatten:

- De belangrijkste reden voor gemeenten om het project toe te passen is *meer discipelschap*.
- Tussen de denominaties bestaan er verschillende redenen om het project toe te passen.
- Gemeenten vinden het lastig om de doelen Discipelschap en Evangelisatie structureel vorm te geven.
- Het doel Gemeenschap groeide over het geheel genomen het hardst. Het project is dan ook zeer geschikt om het doel Gemeenschap in een gemeente te ontwikkelen.
- Het project is niet in staat om de vijf doelen in een gemeente met elkaar in evenwicht te brengen.
- Het bezoekersaantal is over het geheel genomen met 2% gegroeid.
- Het ledenaantal is over het geheel genomen met 17% gegroeid.
- Het aantal deelnemers aan de huiskringen is over het geheel genomen met 68% gegroeid.
- De respondenten zijn meer enthousiast over het effect van het project op de organisatie van de kerkelijke activiteiten dan over het effect van het project op de zondagse samenkomsten.
- Bij de gemeenten die het project in 2006 hebben toegepast is het effect minder groot, dan bij de gemeenten die het project in 2004 en 2005 hebben toegepast.
- Bij het project '40 Doelgerichte Dagen' geldt het principe dat een gemeente zich een project/methode eigen moet maken.

6.6 Aanbevelingen

In de vorige paragrafen hebben we de conclusies, die we aan de hand van de resultaten van de enquête hebben getrokken, bekeken. We willen onze slotconclusie afsluiten met enkele aanbevelingen richting kerken en gemeenten die willen vernieuwen en dit of een ander project willen toepassen. Daarnaast zullen we enkele aanbevelingen doen richting PDNederland.

Aanbevelingen voor gemeenten:

- Het project '40 Doelgerichte Dagen' komt het beste tot zijn recht als het wordt aangepast aan de plaatselijke context van de gemeente.
- Stel uzelf als oudsten/kerkenraad voor het project de volgende vraag: Hoe halen we een zo hoog mogelijk rendement uit de impuls die tijdens het project gegeven wordt? Deze vraag moet vóór het project gesteld worden om het effect van het project op langere termijn vast te kunnen houden.
- Wilt u als oudsten/kerkenraad de vijf doelen in uw gemeente met elkaar in evenwicht brengen, richt u zich dan in de eerste plaats op de doelen die in uw gemeente het minst ontwikkeld zijn. Over het algemeen zijn dit de doelen Evangelisatie en Discipelschap. Uit de praktijk blijkt dat het project '40 Doelgerichte Dagen' de vijf doelen niet met elkaar in evenwicht kan brengen.

Aanbevelingen voor PDNederland:

- Probeer de kloof tussen de methoden die uit Amerika gehaald zijn en de Nederlandse gemeenten, in het bijzonder bij Traditionele kerken, kleiner te maken door nuances aan te brengen in theologie, vorm en sfeer/toon.
- Biedt projecten en methodes aan die zich in de eerste plaats richten op de doelen Discipelschap en Evangelisatie.
- Aangezien het doel Discipelschap niet binnen veertig dagen structureel kan veranderen, is het van belang om gemeenten materiaal aan te bieden waarmee ze op de lange termijn aan dit doel kunnen werken.
- Raad kerken en gemeenten die een project willen toepassen ten eerste aan om zich vóór het project al te bezinnen op de vraag hoe ze het meeste rendement kunnen halen uit de impuls die tijdens het project gegeven wordt. Schenk hier aandacht aan tijdens trainingdagen en verwerk het in het materiaal dat jullie aanbieden.
- Voer een intakegesprek met de gemeente die een project wil toepassen en maak een profielschets. Geef aan de hand van deze profielschets tips en adviezen mee hoe de

gemeente het project het beste kan toepassen, zodat het project goed zal aansluiten bij de gemeente. Eventueel kan er naar aanleiding van de profielschets voor worden gekozen om het project met aanvullingen aan te bieden, om een ander project aan te bieden of om de gemeente te adviseren om niet aan het project te beginnen.

Procesverslag

Wij, Jaap en Hanneke, hebben in allebei onze gemeenten het project de ‘40 Doelgerichte Dagen’ meegemaakt. We hebben daarin positieve en minder positieve uitwerkingen van het project gezien. Naast onze persoonlijke ervaringen wisten we dat er in christelijk Nederland de afgelopen jaren veel gezegd en geschreven is over het project ‘40 Doelgerichte Dagen’. Dat riep bij ons de vraag op wat nu eigenlijk de effecten van het project zijn in gemeenten. We besloten om samen onze scriptie te schrijven.

We hebben samen bekeken wat we precies wilden onderzoeken. Daar hebben we een aantal keer met elkaar over gesproken. Daaruit kwam het eerste scriptievoorstel met onze onderzoeksvraag: Waarom heeft de methode ‘40 Doelgerichte Dagen’ in verschillende gemeenten verschillende uitwerkingen gehad?

Met dat voorstel zijn we naar Wim van Velzen gegaan. Hij heeft ons doorverwezen naar Stefan Paas. Hij is onze opdrachtgever geworden voor het onderzoek. We hebben met hem een gesprek gehad over ons scriptievoorstel. Daarnaast kregen we Henk Bakker als scriptiebegeleider toegewezen. Ook met hem hebben we een gesprek gehad over ons voorstel. Naar aanleiding van deze twee gesprekken hebben we ons scriptievoorstel kunnen aanpassen en zijn we begonnen aan ons onderzoek.

Onze oorspronkelijke aanpak was om eerst een enquête te sturen naar gemeenten, vervolgens met een aantal gemeenten in gesprek te gaan tijdens een expertmeeting en daarna een diepteonderzoek te doen bij 3 à 4 gemeenten.

Maar aan het begin van ons onderzoek hebben we nog een aanpassing gedaan in ons scriptievoorstel. We willen ook de invloed van verschillende denominaties meenemen op de effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’. Dat betekent dat we niet alleen Baptistengemeenten zullen onderzoeken, zoals in het oorspronkelijke voorstel stond, maar dat we verschillende gemeenten zullen benaderen voor ons onderzoek. Henk Bakker gaf zijn goedkeuring aan dat voorstel en Stefan Paas ook. Ons plan van aanpak veranderde. Eerst zijn we gaan inventariseren bij PDNederland om te ontdekken wat zij wisten van de effecten van de ‘40 Doelgerichte Dagen’. Daarna stelden we een enquête op die naar gemeenten werd verstuurd. Vervolgens keken we of het nog nodig was een expertmeeting te organiseren of dat er een aantal gemeenten bijzondere antwoorden gaven om die dan verder te bevragen.

Als eerste hebben we geïnventariseerd wat PDNederland al wist over de effecten van het project. Zij hebben enquêtes verstuurd aan gemeenten die het project een paar maanden geleden hadden afgerond. Vervolgens zijn we samen vragen gaan opstellen voor de enquête van het diepteonderzoek. Daarna hebben we een aantal taken verdeeld. Hanneke heeft hoofdstuk 1 verder geschreven en Jaap heeft zich beziggehouden met de uiteindelijke vragen voor de enquête.

Toen we allebei onze taken af hadden zijn we weer bij elkaar gekomen en zowel het hoofdstuk als de enquêtevragen doorgenomen en aangevuld.

We hebben het hoofdstuk en de vragen naar Stefan Paas en naar Henk Bakker opgestuurd. Zij hebben hun commentaar erop gegeven en wij hebben dat weer verwerkt. Ook werd ons het advies gegeven om onze enquête te bespreken met Teus van de Lagemaat.

Met hem hebben we besproken wat we met de enquête willen bereiken en welke vragen we daarvoor moeten stellen. Hij gaf zijn commentaar op de vragen en dat commentaar hebben we verwerkt in de vragen.

Voordat we een diepteonderzoek bij gemeenten konden doen moesten we eerst een korte enquête sturen om een breed beeld te krijgen van de gemeenten die het project hebben gedaan en de effecten daarvan. We hebben een korte enquête van vijf vragen opgesteld. Jan Baan gaf als commentaar op deze korte enquête dat het er amateuristisch uitzag en stelde ons de vraag of we enige waarde wilden toekennen aan de uitkomsten ervan. Dat commentaar raakte ons. Jaap en ik hebben met elkaar gesproken over de enquête en hoe we verder moesten. We hebben besloten naar aanleiding van het commentaar van Jan Baan en het lage aantal teruggekregen enquêtes, dat we een nieuwe enquête op moesten stellen. Deze enquête werd er één met meer vragen die ons een beter beeld zou geven van de effecten van het project.

Dit moment is een leermoment voor ons geweest. We vonden een weg hoe we met commentaar om moesten gaan. Er open voor staan, maar niet alles zomaar overnemen. Wij hebben het commentaar meegenomen in de stappen die gezet zouden worden.

Ook hadden we allebei de vraag of het wel zou gaan lukken met ons onderzoek. Na de keuze om een goede enquête te ontwikkelen en te versturen, hebben we er allebei onze schouders weer onder gezet en zeiden: “We gaan ervoor!” Ook hebben we een concrete planning gemaakt wanneer we welk onderdeel van het onderzoek wilden doen en wanneer we klaar wilden zijn. Dat gaf ons duidelijkheid en het stellen van deadlines hielp ons om te blijven werken aan het onderzoek.

We hebben eerst onderzocht hoe je een goede enquête maakt. Na aanleiding van een drietal boeken hebben we een aantal stappen doorlopen. Als eerste hebben we het doel van de enquête geformuleerd. Vervolgens hebben we de gebruikte begrippen uitgelegd. Ook hebben we manieren van vraagstelling onderzocht. Daarna hebben we globale vragen geformuleerd waarmee we het doel van de enquête konden verwezenlijken.

We merkten dat we het beter aanpakten dan de vorige keer. We kregen voor onszelf duidelijk wat het doel was van deze enquête, welke vragen we het beste konden stellen en welke stappen we moesten zetten voor het maken van een goede enquête. Deze enquête hebben we naar Stefan Paas en Henk Bakker gestuurd.

In een gesprek met Stefan Paas hebben we hem geïnformeerd hoe het met ons onderzoek ging en hem de vraag gesteld of we gemeenten mochten onderzoeken die het project één tot drie jaar geleden hadden gedaan. Dit omdat PDNederland zelf de effecten op korte termijn al heeft onderzocht. Stefan Paas gaf zijn goedkeuring.

We zijn met onze enquête naar Teus van de Lagemaat gegaan om hem te vragen hoe we onze enquête het beste konden digitaliseren. We hebben de enquête digitaal kunnen maken. Gemeenten konden de enquête online invullen. We zijn blij dat we onze enquête online konden zetten en dat het er professioneel uitzag.

Jan Baan heeft voor ons een begeleidende email gestuurd naar gemeenten over ons onderzoek met daarin de link naar de online enquête.

Dertig gemeenten hebben de enquête ingevuld. Hanneke heeft de gegevens in het programma VU-stat geordend. Jaap heeft ze in Excel gezet en verwerkt. Samen hebben we de uitslagen bekeken, uitslagen met elkaar verbonden en conclusies getrokken. We hebben de uitslagen in een hoofdstuk gezet en verstuurd naar Henk Bakker en Stefan Paas.

In een gesprek met Stefan Paas gaf hij het commentaar dat hij het onderzoek goed vond. Hij wilde nog wel de uitslagen van de enquête van de verschillende jaren naast elkaar zien. Dan hoefden we het onderzoek niet verder uit te diepen, omdat de uitkomsten van de enquête en de verwerking daarvan al veel informatie gaven. We hebben zijn punten meegenomen en verwerkt in ons onderzoek.

Hanneke heeft daarna het procesverslag geschreven.

Als laatste hebben we samen de scriptie doorlopen, een aantal dingen aangepast, aangevuld en herschreven.

Lijst van geraadpleegde literatuur

Boeken:

Jansen, E.P.W.A. e.a., *Enqueteren : het opstellen en gebruiken van vragenlijsten* (Groningen: Wolters Noordhoff, 2004) 313p.

Verhoeven, N., *Wat is onderzoek?*, (Amsterdam: Boom, 2004) 334p.

Warren, R., *Doelgerichte Gemeente* (Vaassen: Medema, 2003) 400 p.

Warren, R., *Doelgericht Leven* (Vaassen: Medema, 2003) 352 p.

Tijdschriften:

Horjus, Y., 'Surfen op de golven van de Heilige Geest', *Soteria* 20/3 (2003) pp.15-28.

Internet:

De Kok, J. (2005), *Doelgericht Leven: om goed gemeente te zijn*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=63467

Geluk, A. (2005), *Alle stukjes passen, alle doelen bereikt*, www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&vorigDocument=nd_zoekresultaten&id=50219

Gorsira, M.B., (2005), *Rick Warren en 'Doelgericht Leven': een toetsing*, www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=55

Houtman, W., (2006), *Echte gemeentevernieuwing kost veertig jaar*, www.nd.nl/htm/dossier/verschuivingen_in_de_kerk/warren/artikelen/060330a.htm

Kerkredactie, (2005), *New Age-denken dringt kerk binnen*, www.refdag.nl/artikel/1222740/

PurposeDriven Nederland, (2007), *Wat zijn de 40 Doelgerichte Dagen?*, http://www.doelgericht.net/?page_id=70

Redactie kerk, (2007), *Methode-Warren op retour*,
http://www.nd.nl/Document.aspx?document=nd_artikel&id=99434

Schippers, J., (2005), *Doelgericht christen zonder kruis?*,
www.nd.nl/htm/dossier/verschuivingen_in_de_kerk/warren/artikelen/051125a.htm

Uitgeverij Medema (2007), *Boeken van Rick Warren*,
http://www.medema.nl/?groep=vaste_auteurs&subgroep=vaste_auteurs_rickwarren

www.thesistools.com

Appendix A - Onderzoeksplan

Aanleiding/motivering:

De afgelopen jaren is veel gezegd en geschreven over het project '40 Doelgerichte Dagen' en hebben veel gemeenten het project toegepast met verschillende uitwerkingen. Voor sommige gemeenten was het project een ware opleving, maar bij andere gemeenten had het minder effect. Nu willen we onderzoeken welke effecten dit project op Nederlandse gemeenten heeft gehad en welke verschillen waarneembaar zijn tussen de verschillende denominaties.

Globale omschrijving van het onderwerp:

De verschillende uitwerkingen van het project '40 Doelgerichte Dagen' in de verschillende denominaties en in de verschillende jaren van toepassing. Daarbij willen we ingaan op de effecten op kwantitatief gebied en kwalitatief gebied. We willen alleen gemeenten onderzoeken die het project volledig hebben toegepast.

Probleemstelling:

Welke effecten heeft het project '40 Doelgerichte Dagen' op Nederlandse gemeenten gehad?

Doelstelling:

Het in kaart brengen van de uitwerkingen van het project '40 Doelgerichte Dagen' bij Nederlandse gemeenten, bij de verschillende denominaties en bij de verschillende jaren van toepassing.

Onderzoeksvragen:

1. Wat belooft het project '40 Doelgerichte Dagen' te bereiken in een gemeente?
2. Wat wilde de oudsten/kerkenraad bereiken met de methode?
3. Wat heeft de methode veranderd in de gemeente?
4. Hoe is de methode toegepast?
5. Welke verschillen in de effecten van het project zijn waarneembaar tussen de verschillende denominaties?
6. Welke verschillen in de effecten van het project zijn waarneembaar tussen de verschillende jaren van toepassing?

7. Welke adviezen kunnen we aan de hand van ons onderzoek geven in de richting van gemeenten die willen werken met dit (of een soortgelijk) project?

Manier van onderzoek:

1. Inventarisatie: wat bereikt het project volgens Rick Warren?
2. Uitgebreide enquête versturen naar alle gemeenten die hebben deelgenomen aan het project.
3. Enquête verwerken met de nadruk op de verschillen in denominaties en verschillen in jaar van toepassing.
4. Conclusies trekken en aanbevelingen geven.

Afnemers van het onderzoek:

1. Lectoraat Gemeentebouw als opdrachtgever – het past in het onderzoek naar verandering in plaatselijke gemeenten.
2. Doelgericht Leven Nederland: beleidsadviezen en ervaringen uit de praktijk.
3. Plaatselijke gemeenten die willen vernieuwen.

Appendix B- Enquête

Onderzoek 40 Doelgerichte Dagen - Enquête

In de enquête treft u telkens een vraag aan met daarbij behorende antwoordmogelijkheden. We verzoeken u bij het beantwoorden van de vragen telkens het hokje aan te kruisen bij het antwoord dat op u van toepassing is of dat uw voorkeur heeft. Sommige vragen vereisen een enigszins andere beantwoording. De instructie daarvoor wordt bij de vragen zelf gegeven.

Veel succes met het invullen van de enquête.

Naam kerk:

Denominatie:

Plaats:

Aantal keer project toegepast: keer

Startdatum laatste 40 Doelgerichte Dagen:

Uw emailadres:

Uw functie binnen de gemeente:

- Voorganger
- Oudste / ouderling
- Diaken
- Jeugdleider
- Anders, nl....

1. Geef hieronder aan welke drie redenen de gemeenteraad had, om voor het project te kiezen. Wilt u de drie belangrijkste redenen aangeven door de cijfers 1 t/m 3 hieronder in te vullen, waarbij 1 = de belangrijkste reden?
  - a.   Meer aanbidding
  - b.   Meer gemeenschap
  - c.   Meer discipelschap
  - d.   Meer bediening
  - e.   Meer evangelisatie
  - f.   Meer bezoekers
  - g.   Meer gemeenteleden
  - h.   Meer deelnemers huiskringen
  - i.   Anders, nl...

2. Hoe stond het met de groei van het aantal bezoekers van de zondagse diensten voordat het project in uw gemeente werd toegepast?
  - Het bezoekersaantal groeide
  - Het bezoekersaantal bleef vrijwel gelijk
  - Het bezoekersaantal nam af

3. Hoe stond u zelf tegenover het project vóór de 40 Doelgerichte Dagen?
  - Zeer positief
  - Positief
  - Neutraal
  - Negatief

4. Hoe staat u nú tegenover het project 40 Doelgerichte Dagen?

- Zeer positief
 Positief
 Neutraal
 Negatief

5. In het project 40 Doelgerichte Dagen staan vijf doelen centraal. Wilt u in de volgende tabel per doel aangeven hoe het met dit doel gesteld was vóór, tijdens en ná het project in uw gemeente? U kunt dit doen door een cijfer te geven tussen de 1 en de 10, waarbij 1 = slecht en 10 = zeer goed.

	Voor het project	Tijdens het project	Nu
Aanbidding			
Gemeenschap			
Discipelschap			
Bediening			
Evangelisatie			

6. Wilt u in de volgende tabel het aantal bezoekers (incl. kinderen), gemeenteleden en het totaal aantal deelnemers aan de huiskringen aangeven? U kunt de geschatte aantallen van zowel vóór, tijdens als ná het project invullen.

	Voor het project	Tijdens het project	Nu
Bezoekers			
Gemeenteleden			
Deelnemers huiskringen			

7. Er zullen nu twee stellingen aan u worden voorgelegd die de uitwerking van het project 40 Doelgerichte Dagen op lange termijn betreffen. Wilt u bij elk van deze stellingen aangeven in hoeverre u het hier mee eens bent?

- a. Sinds het project 40 Doelgerichte Dagen zijn onze zondagse samenkomsten meer inspirerend wat betreft de inhoud, vormgeving en sfeer.
Mee eens   Mee oneens
- b. Sinds het project 40 Doelgerichte Dagen zijn onze kerkelijke activiteiten beter georganiseerd. Er wordt beter nagedacht over de invulling en uitvoering van de activiteiten.
Mee eens   Mee oneens

De volgende vragen gaan over het gebruik en de beleving van 40Doelgerichte Dagen in uw gemeente.

8. Heeft u het aangereikte materiaal van Doelgericht Leven Nederland PD Nederland aangepast? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de preekschetsen en gespreksvragen. U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen.

Nee, we hebben het materiaal ongewijzigd overgenomen (ga verder naar vraag 10).

Ja, we hebben materiaal weggelaten

Ja, we hebben het materiaal hier en daar herschreven

Ja, we hebben het materiaal aangevuld

9. Als u bij de vorige vraag 'ja' hebt aangekruist: waarom heeft u het materiaal aangepast?

Uit praktische overwegingen.

Uit inhoudelijke/theologische overwegingen.

Uit andere overwegingen, nl...

10. In hoeverre sloot de toon van het project 40 Doelgerichte Dagen aan bij de beleving van uw gemeente?

De toon sloot prima aan bij onze beleving.

Op wat kleine punten na sloot de toon aan bij onze beleving.

De toon sloot grotendeels niet aan bij onze beleving.

De toon van het project was van negatieve invloed.

11. In hoeverre was er plaats voor uw tradities binnen het project 40 Doelgerichte Dagen?

Er was voldoende ruimte voor onze tradities.

Er was minder ruimte dan in onze 'normale' diensten.

Er was geen ruimte voor onze tradities.

12. Het project 40 Doelgerichte Dagen is één van elementen die Doelgericht Leven Nederland PD Nederland aanbiedt. Welke andere elementen hebt u sinds het project 40 Doelgerichte Dagen in uw gemeente toegepast of wilt u binnenkort gaan toepassen?

Doelgericht Kinderwerk

40 Dagen Doelgericht SamenLeven

Celebrate Recovery

De Reis van je Leven

CLASS (Groeigroep 101, 201, enz.)

Anders, nl...

Ruimte voor overige opmerkingen:

Bedankt voor het invullen van de enquête!

Enquête online: <http://www.thesistools.com/?qid=37053&ln=ned>

(online tot 09-01-2008)

Appendix C– Resultaten enquête

	Aantal
Evangelische Gemeente	8
Baptistengemeente	6
Pinkstergemeente	4
CAMA-gemeente	3
PKN-kerk	3
Overig	2
Vergadering van gelovigen	2
Gereformeerde Kerk	1
Christelijk Gereformeerde Kerk	1
Gereformeerd Vrijgemaakte Kerk	0
Nederlands Gereformeerde Kerk	0
Leger des Heils	0
	30

Uw functie binnen de gemeente	Aantal
Voorganger	11
Oudste/ouderling	9
Diaken	2
Projectleider	3
Overig	5
	30

Belangrijkste reden om het project toe te passen	
Meer aanbidding	4
Meer bediening	0
Meer bezoekers	4
Meer deelnemers huiskringen	1
Meer discipelschap	8
Meer evangelisatie	6
Meer gemeenschap	6
Meer gemeenteleden	0
	29

Tweede reden om het project toe te passen	
Meer aanbidding	1
Meer bediening	3
Meer bezoekers	1
Meer deelnemers huiskringen	2
Meer discipelschap	8
Meer evangelisatie	2
Meer gemeenschap	9
Meer gemeenteleden	3
	29

Derde reden om het project toe te passen	
Meer aanbidding	2
Meer bediening	6
Meer bezoekers	4
Meer deelnemers huiskringen	9
Meer discipelschap	5
Meer evangelisatie	2
Meer gemeenschap	0
Meer gemeenteleden	1
	29

Belangrijkste reden om het project toe te passen in Evangelische Gemeenten:	
Meer aanbidding	1
Meer bediening	0
Meer bezoekers	2
Meer deelnemers huiskringen	1
Meer discipelschap	1
Meer evangelisatie	2
Meer gemeenschap	0
Meer gemeenteleden	0
	7

Belangrijkste reden om het project toe te passen in Baptisten Gemeenten:	
Meer aanbidding	0
Meer bediening	0
Meer bezoekers	1
Meer deelnemers huiskringen	0
Meer discipelschap	2
Meer evangelisatie	2
Meer gemeenschap	1
Meer gemeenteleden	0
	6

Belangrijkste reden om het project toe te passen in traditionele gemeenten:	
Meer aanbidding	1
Meer bediening	0
Meer bezoekers	0
Meer deelnemers huiskringen	0
Meer discipelschap	1
Meer evangelisatie	0
Meer gemeenschap	3
Meer gemeenteleden	0
	5

Belangrijkste reden om het project toe te passen bij overige gemeenten:	
Meer aanbidding	2
Meer bediening	0
Meer bezoekers	1
Meer deelnemers huiskringen	0
Meer discipelschap	4
Meer evangelisatie	2
Meer gemeenschap	2
Meer gemeenteleden	0
	11

Groei van het aantal bezoekers vóór de 40 Doelgerichte Dagen:	
Groeide	19
Bleef vrijwel gelijk	8
Nam af	3
	30

Gemiddeld aantal bezoekers erediensten alle deelnemende gemeenten	
Voor	225
Tijdens	287
Nu	229

Gemiddeld aantal bezoekers van gemeenten die voor het project al groeiende waren	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	220
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	263
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	256

Gemiddeld aantal bezoekers van gemeenten die voor het project vrijwel gelijk bleven	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	306
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	434
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	336

Gemiddeld aantal bezoekers van gemeenten die voor het project afnamen	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	62
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	80
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	60

Gemiddeld aantal bezoekers van traditionele gemeenten	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	594
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	631
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	603

Gemiddeld aantal bezoekers Baptisten Gemeenten	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	158
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	310
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	188

Gemiddeld aantal bezoekers Evangelische Gemeenten	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	280
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	348
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	358

Gemiddeld aantal bezoekers overige gemeenten	
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten vóór het project:	92
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten tijdens het project:	109
Gemiddelde aantal bezoekers v/d erediensten ná het project:	108

Alle gemeenten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...	
Voor	6,4
Tijdens	7,2
Nu	7,1

Alle gemeenten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,6
Tijdens het project	7,9
Ná het project	7,6

Alle gemeenten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,0
Tijdens het project	6,9
Ná het project	6,8

Alle gemeenten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,3
Tijdens het project	7,4
Ná het project	7,1

Alle gemeenten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,6
Tijdens het project	7,0
Ná het project	6,4

Evangelisch: Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	7,0
Tijdens het project	7,7
Ná het project	7,4

Evangelisch: Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,7
Tijdens het project	8,1
Ná het project	7,8

Evangelisch: Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,7
Tijdens het project	7,7
Ná het project	7,7

Evangelisch: Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	7,3
Tijdens het project	8,0
Ná het project	7,7

Evangelisch: Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,4
Tijdens het project	7,6
Ná het project	7,6

Baptisten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,3
Tijdens het project	7,5
Ná het project	7,2

Baptisten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,5
Tijdens het project	8,0
Ná het project	7,3

Baptisten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,7
Tijdens het project	6,7
Ná het project	6,2

Baptisten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,7
Tijdens het project	7,3
Ná het project	6,7

Baptisten: Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,7
Tijdens het project	7,0
Ná het project	6,2

Traditioneel: Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...		Trad.	Bapt.	Evang.	Overig
Vóór het project	6,0				
Tijdens het project	6,3	0,3	1,2	0,7	1
Ná het project	6,8	0,8	0,9	0,4	0,4

Traditioneel: Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...					
Vóór het project	6,4				
Tijdens het project	7,4	1	1,5	1,4	1,5
Ná het project	7,4	1	0,8	1,1	1,3

Traditioneel: Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...					
Vóór het project	5,8				
Tijdens het project	6,5	0,7	1	1	0,8
Ná het project	7,0	1,2	0,5	1	0,8

Traditioneel: Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...					
Vóór het project	7,0				
Tijdens het project	7,5	0,5	1,6	0,7	1,2
Ná het project	7,8	0,8	1	0,4	0,8

Traditioneel: Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...					
Vóór het project	5,5				
Tijdens het project	6,3	0,8	1,3	1,2	1,9
Ná het project	6,5	1	0,5	1,2	1,3

Overig: Welk cijfer zou u voor het doel 'Aanbidding' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,1
Tijdens het project	7,1
Ná het project	6,5

Overig: Welk cijfer zou u voor het doel 'Gemeenschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	6,5
Tijdens het project	8,0
Ná het project	7,8

Overig: Welk cijfer zou u voor het doel 'Discipelschap' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,8
Tijdens het project	6,6
Ná het project	6,6

Overig: Welk cijfer zou u voor het doel 'Bediening' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,8
Tijdens het project	7,0
Ná het project	6,6

Overig: Welk cijfer zou u voor het doel 'Evangelisatie' in uw gemeente willen geven...	
Vóór het project	5,1
Tijdens het project	7,0
Ná het project	6,4

Gemiddeld aantal gemeenteleden alle deelnemende gemeenten	
Gemiddeld aantal gemeenteleden van alle deelnemende gemeenten vóór het project:	304
Gemiddeld aantal gemeenteleden van alle deelnemende gemeenten tijdens het project:	323
Gemiddeld aantal gemeenteleden van alle deelnemende gemeenten ná het project:	355

Gemiddeld aantal gemeenteleden van gemeenten die al groeiende waren	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	233
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	263
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	310

Gemiddeld aantal gemeenteleden van gemeenten die voor het project vrijwel gelijk bleven	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	547
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	547
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	557

Gemiddeld aantal gemeenteleden van gemeenten die voor het project afnamen	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	85
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	87
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	85

Gemiddeld aantal gemeenteleden van traditionele gemeenten	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	918
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	938
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	914

Gemiddeld aantal gemeenteleden van Baptisten Gemeenten	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	168
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	168
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	188

Gemiddeld aantal gemeenteleden van Evangelische Gemeenten	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	325
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	377
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	494

Gemiddeld aantal gemeenteleden van overige gemeenten	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	86
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	95
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	103

Gemiddeld aantal gemeenteleden van gemeenten die het materiaal níet hebben aangepast	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	134
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	135
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	176

Gemiddeld aantal gemeenteleden van gemeenten die het materiaal wel hebben aangepast	
Gemiddeld aantal gemeenteleden vóór het project:	348
Gemiddeld aantal gemeenteleden tijdens het project:	372
Gemiddeld aantal gemeenteleden ná het project:	402

Aantal deelnemers huiskringen	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	85
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	194
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	143

Evangelisch: Aantal deelnemers huiskringen	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	190
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	392
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	291

Baptisten: Aantal deelnemers huiskringen	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	48
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	219
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	113

Traditioneel: Aantal deelnemers huiskringen	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	70
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	148
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	129

Overig: Aantal deelnemers huiskringen	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	44
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	79
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	70

Aantal deelnemers huiskringen van gemeenten die géén huiskringen had voor het project:	
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen vóór het project	0
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen tijdens het project	173
Gemiddeld aantal deelnemers huiskringen ná het project.	98

Worden de samenkomsten als meer inspirerend gezien sinds het project?	
Totaal mee oneens (1)	4
Mee oneens (2)	1
Neutraal (3)	9
Mee eens (4)	11
Totaal mee eens (5)	3

Evangelisch: Worden de samenkomsten als meer inspirerend gezien sinds het project?	
Totaal mee oneens (1)	0
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	2
Mee eens (4)	3
Totaal mee eens (5)	2

Baptisten: Worden de samenkomsten als meer inspirerend gezien sinds het project?	
Totaal mee oneens (1)	1
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	2
Mee eens (4)	3
Totaal mee eens (5)	0

Traditioneel: Worden de samenkomsten als meer inspirerend gezien sinds het project?	
Totaal mee oneens (1)	0
Mee oneens (2)	1
Neutraal (3)	1
Mee eens (4)	2
Totaal mee eens (5)	0

Overig: Worden de samenkomsten als meer inspirerend gezien sinds het project?	
Totaal mee oneens (1)	3
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	3
Mee eens (4)	4
Totaal mee eens (5)	1

Worden de kerkelijke activiteiten beter georganiseerd?	
Totaal mee oneens (1)	3
Mee oneens (2)	1
Neutraal (3)	7
Mee eens (4)	14
Totaal mee eens (5)	3

Evangelisch: Worden de kerkelijke activiteiten beter georganiseerd?	
Totaal mee oneens (1)	0
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	1
Mee eens (4)	4
Totaal mee eens (5)	2

Baptist: Worden de kerkelijke activiteiten beter georganiseerd?	
Totaal mee oneens (1)	0
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	3
Mee eens (4)	3
Totaal mee eens (5)	0

Traditioneel: Worden de kerkelijke activiteiten beter georganiseerd?	
Totaal mee oneens (1)	0
Mee oneens (2)	1
Neutraal (3)	1
Mee eens (4)	2
Totaal mee eens (5)	0

Overig: Worden de kerkelijke activiteiten beter georganiseerd?	
Totaal mee oneens (1)	3
Mee oneens (2)	0
Neutraal (3)	2
Mee eens (4)	5
Totaal mee eens (5)	1

Is het materiaal aangepast?	
Nee, we hebben het materiaal ongewijzigd overgenomen	6
Ja, we hebben materiaal weggelaten	3
Ja, we hebben het materiaal hier en daar herschreven	9
Ja, we hebben het materiaal aangevuld	11

Gemeenten die het materiaal niet hebben aangepast: Sloot de toon/sfeer goed aan?	
De toon sloot prima aan bij onze beleving	1
Op wat kleine punten na sloot de toon aan bij onze beleving	4
De toon sloot beperkt aan bij onze beleving	1
De toon sloot totaal niet aan bij onze beleving	0

Waarom is het materiaal aangepast?	
Uit praktische overwegingen	8
Uit inhoudelijke/theologische overwegingen	7
"Aanpassen plaatselijke situatie"	5
Kwaliteitstechnisch	1
Praktisch en theologisch	2

Sloot de toon/sfeer aan?	
De toon sloot prima aan bij onze beleving	5
Op wat kleine punten na sloot de toon aan bij onze beleving	20
De toon sloot beperkt aan bij onze beleving	3
De toon sloot totaal niet aan bij onze beleving	0

In hoeverre was er plaats voor uw (liturgische) tradities binnen de uitvoering van het project?	
Er was voldoende ruimte voor onze tradities	18
We hebben onze tradities enigszins moeten aanpassen	8
We hebben onze tradities sterk moeten aanpassen	0
We hebben het project enigszins moeten aanpassen	1

Andere effecten die worden genoemd	
Kerkverlating	4
Verbetering visie	?
Negatieve reacties ouderen	?
Blijvende invloed is vrijwel nihil	?
Persoonlijke groei gemeenteleden	?